

Som rád medzi ľuďmi

Svätý Otec František
v rozhovore bilancuje
prvý rok svojho
pontifikátu

str. 2

Vzkriesenie je riešenie

Profesor Giulio Fanti
o najnovších
výsledkoch výskumu
Turínskeho plátna

str. 13

Reflexia zažitého

S výtvarníkom
Jurajom Oravcom
o dynamizme maľby,
čo vyvolá pokoj duše

str. 16

Mlčanie o Bohu

Je to zvláštne, ale podstatné sa vo všetkých oblastiach prechádza mlčaním. Bezpochyby býva občas nutné pomlčať o podstate. Kvôli milosrdnej láske či pokoji sa akosi ctí mlčanie o podstatnom.

Je však naozaj zvláštne, že v týchto na informácie viac ako prebohatých časoch narastá mlčanie o tom, čo je podstatné, a to aj napriek tomu, že dokonca i veda či to, čo sa neraz za ňu vydáva, prenikajú až do sfér podvedomia.

Skrátka, udivuje ma mlčanie o Bohu.

Zdá sa, že na tejto planéte ešte nebolo od jaskynných čias také obdobie, ktoré by zasunulo Boha až tak do pozadia, ako práve naša doba.

Mlčí sa o Bohu, hoci v Národnej bibliotéke v Paríži, ktorú vzdelanci a humanisti týchto dní tak radi vydávajú za zrkadlo západnej kultúry, je na prvom mieste v počte kartotečných lístkov heslo *Boh*. Na druhom je heslo *Ježiš*.

„Je zvláštne toto mlčanie o prvom predmete viery a poslednom, najvzdialenejšom predmete rozumu. Je to zvláštne, pokiaľ je pravdivá myšlienka vychádzajúca z výroku sv. Terézie, že je múdre žiť ako keby existovali iba dve bytosti, ktoré sú obe jedinečné: ja a môj Stvoriteľ“, hovorí francúzsky mysliteľ Jean Guittou.

Je to naozaj zvláštne, hoci počítanie času sa končí Ježišom a od neho vychádza. A predsa sa o ňom mlčí. Medzi dobre vychovanými ľuďmi sa skrátka o Bohu nehovorí. Ešte tak o peniazoch a o sexe. Boh však patrí k témam, ktoré vedú znepriemniť bežný rozhovor.

A tak mlčíme o Bohu.

A smutné je, že o Bohu mlčia dokonca aj kresťania. Ba čo viac – zdá sa, že najmä tí...

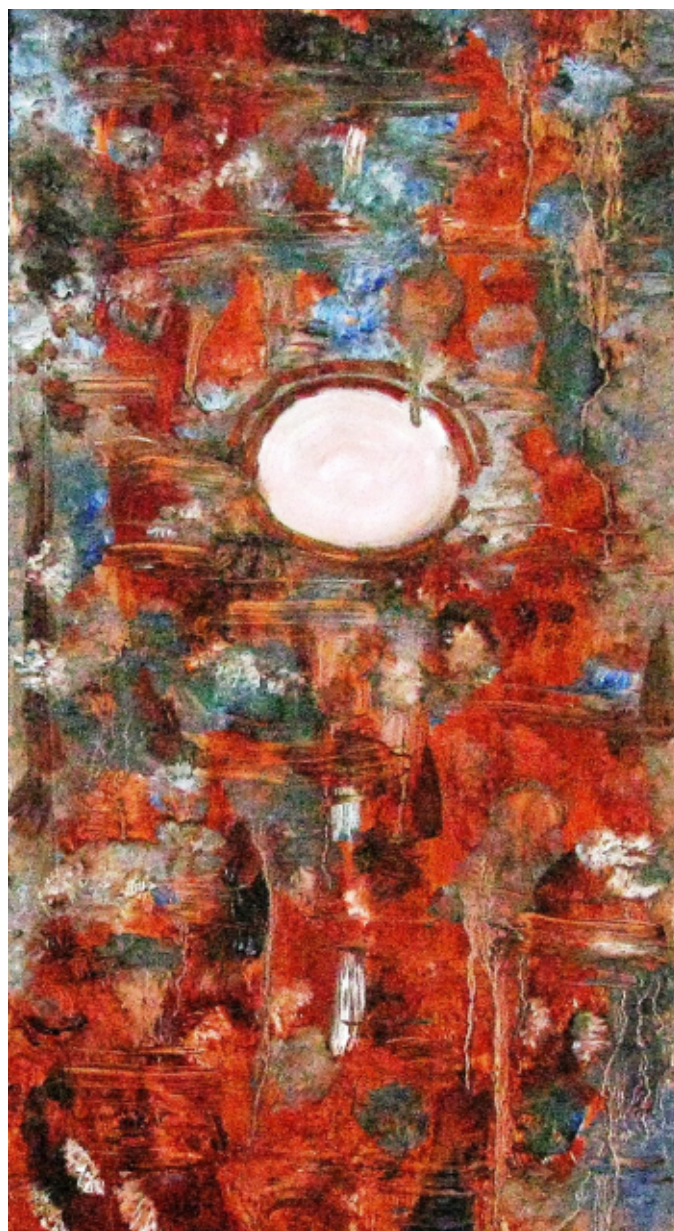
„...a zanedbávaním dobrého.“ Možno v našich časoch zanedbávanie dobrého môžeme pokojne nazvať aj mlčanie o Bohu. Koľko ráz sme zhrešili práve takýmto zanedbávaním, pretože sme sa báli ľudských úškrnkov, pohľadov a ohľadov? Koľko ráz sme dali prednosť mlčaniu pred svedectvom? Koľko ráz sme si povedali: To sa nehodí, čo na to povedia ľudia? Ako keby žiť v predstavách niekoho iného bolo jediné miesto, v ktorom sa môže stať človek skutočný...

Je zvláštne mlčať o Bohu a zároveň sa diviť, kam sa to ten svet rúti. Ako keby sme zabudli, že ak budeme mlčať, „budú kričať kamene“ (Lk 19, 40).

A tie už kričia.

A my sa divíme, že Boh sa na to všetko iba díva...

PAVOL PRIKRYL

Karina Keri-Matuszak: Rozumný spôsob

Myšlienka čísla:

**Nič nie je ľudskejšie ako to, čo je
nadprirodzené, no niet nič neludskejšie ako svet
bez Boha.**

François Mauriac

Po prvom roku pontifikátu poskytol pápež František rozhovor pre Corriere della Sera

Som rád medzi ľuďmi

Dňa 13. marca uplynul rok, čo konkláve zvolilo 266. pápeža. V stredu 5. marca uverejnil taliansky denník Corriere della Sera veľký rozhovor so Svätým Ocom Františkom. Prvú časť rozhovoru uverejňujeme teraz, druhá časť vyjde v nasledujúcom čísle.

Snímka: net

Ubehol rok od jednoduchého pozdravu „buona sera“ (dobrá večer), ktorým dojal celý svet. Týchto dvanásť mesiacov, ktoré priniesli množstvo zmien a hlbokých predzvestí pastoračnej obnovy pápeža Františka, bolo intenzívnych nielen pre život cirkvi.

Nachádzame sa v jednej z miestností v Dome svätej Marty. Je v nej iba jedno okno a poskytuje výhľad na malý vnútorný dvor a kúsok modrého neba. Je nádherný svieži jarný deň. Svätý Otec sa zrazu zjaví vo dverách. Vyzerá uvoľnene a usmieva sa. Pobavené sa pozrie na niekoľko diktafónov, ktoré novinár z profesionálnej úzkostlivosti umiestnil na stôl.

„Fungujú všetky? Áno? Výborne.“

Koncoročné bilancovanie? Nie, to pápež nemá rád: „Bilancujem raz za dva týždne pri spovedi.“

Svätý Otec, občas voláte ľudíom, ktorí vás žiadajú o pomoc. A zavše nemôžu uveriť, že ste to naozaj vy.

Áno, už sa mi to prihodilo. Keď vám niekto volá, chce sa porozprávať, niečo sa opýtať, poradiť sa. Za mojich kňazských čias v Buenos Aires to bolo jednoduchšie. Zvykol som si takto pomáhať. Tak to cítim v srdci. Samozrejme, teraz to nie je ľahké, keďže mi píše veľa ľudí.

Spomínate si na nejakého človeka či rozhovor, ktorý sa vás osobitne

Snímka: CTV

dotkol?

Spomínam si na osemdesiatročnú vdovu, ktorej zomrel syn. Napísala mi o tom. Odvtedy jej každý mesiac na chvíľočku zavolám. Ona je šťastná, ja slúžim ako kňaz. Teší ma to.

Aký máte vzťah s vašim predchodcom Benediktom XVI? Žiadali ste ho niekedy o radu?

Áno. Emeritný pápež nie je nejaká socha v múzeu. Je to inštitút. Neboli sme na to zvyknutí. Pred šesťdesiatimi či sedemdesiatimi rokmi neexistovali emeritní biskupi. Objavujú sa až po Druhom vatikánskom koncile. Dnes je to inštitút. Rovnako si musíme zvyknúť aj na emeritného pápeža. Benedikt je prvý, no možno nie posledný. To sa nedá predpovedať.

Pápež Benedikt XVI. nie je nejaká socha v múzeu.

Je to inštitút.

Je nenápadný, pokorný, nechce do ničoho zasahovať. Zhovárali sme sa a spoločne sme sa rozhodli, že by bolo lepšie, keby vyšiel medzi ľudí a zúčastňoval sa na živote Cirkvi.

Benedikt je nenápadný, pokorný, nechce do ničoho zasahovať. Zhovárali sme sa a spoločne sme sa rozhodli, že by bolo lepšie, keby vyšiel medzi ľudí a zúčastňoval sa na živote Cirkvi. Raz sem prišiel na požehnanie sochy Michala archanjela, a potom sme obedovali v Dome svätej Marty.

Po Vianociach som ho pozval na konzistórium a on súhlasil.

Jeho múdrosť je darom Božím. Niektorí by chceli, aby sa utiahol do benediktínskeho kláštora, ďaleko od Vatikánu. Ale ja som si spomenul na starých rodičov, ktorí posilňujú rodinu svojou múdrosťou a radami a nezaslúžia si, aby skončili v nejakom domove dôchodcov.

Zdá sa, že cirkev spravujete tak, že si vypočujete všetkých a rozhodnete sa sám. Tak trochu na spôsob generálneho predstaveného jezuitov. Je pápež v svojom rozhodovaní sám?

Áno aj nie. Chápem, čo mi chcete povedať. Pápež nepracuje sám, pretože sú pri ňom mnohí a radia mu. Bol by sám, ak by sa rozhodol nepočúvať ich alebo by sa len pretvaroval, že počúva. No príde chvíľa, keď sa treba rozhodnúť, niečo podpísať a vtedy je sám so svojím zmyslom pre zodpovednosť.

Uskutočnili ste mnohé zmeny, často ste kritizovali postoj kléru, urobili ste zmeny v Rímskej kúrii. Stretli ste sa aj s istou rezistenciou a aj protichodnými postojmi. Zmenila sa za ten rok cirkev tak, ako ste si prišli?

V marci minulého roka som nemal žiaden plán ohľadom zmien v Cirkvi. Povedzme to tak, že žiadne presuny medzi diecézami som neočakával. Na začiatku pontifikátu som chcel uviesť do praxe to, čo vyplynulo z diskusií medzi kardinálmi z rôznych kongregácií. Čakám, že Boh mi ukáže, akou cestou ísť a ako konať. Dám vám príklad. Hovorili sme o duchovnej obnove tých, ktorí pracujú v Rímskej kúrii a to nás priviedlo k nápadu organizovať duchovné cvičenia spojené s rozjímaním. Museli sme zdôrazniť význam každoročných duchovných cvičení: každý má právo stráviť päť dní

v tichu a rozjímaní. Predtým sa to robilo tak, že ľudia mali na programe tri prednášky denne a potom ešte niektorí účastníci išli do práce.

Láskavosť a milosrdenstvo sú podstatou vášho pastoračného poslania...

Sú podstatou evanjelia. Bez nich nemôžeme pochopiť Ježiša Krista, láskavosť Otca, ktorý ho poslal, aby nás počúval, uzdravoval a spasil.

Pochopili však ľudia toto poslanstvo? Povedali ste, že františkománia nepotrvá dlho. Je niečo, čo sa vám nepáči na vašom verejnom imidži?

Som rád medzi ľuďmi, medzi trpiacimi, rád chodím do farností. Nepáči sa mi, keď ľudia vytvárajú ideologické interpretácie a šíria mýty o pápežovi Františkovi. Napríklad keď sa povrávalo, že pápež sa v noci vykráda z Vatikánu, aby rozdal jedlo bezdomovcom v centre. Táto myšlienka mi nikdy neprišla na um. Ak sa nemýlim, Sigmund Freud tvrdil, že akákoľvek idealizácia v sebe nesie agresiu. Vykresľovať pápeža ako dákeho supermana či hviezdu, to je podľa mňa urážka. Pápež je človek, ktorý sa smeje, plače, pokojne spí a má priateľov. Je to normálny človek.

Cnie sa vám za rodnou Argentínou?

Popravde, necnie sa mi. Chcel by som navštíviť svoju sestru, najmladšiu z nás piatich súrodencov. Je chorá. Rád by som ju videl, to však nie je dôvod na cestu do Argentíny: telefonujeme si a to stačí. Neplánujem tam ísť skôr ako v roku 2016, pretože v Latinskej Amerike som už bol, absolvoval som cestu do Ria. Najskôr musím ísť do Svätej Zeme, Ázie a Afriky.

Nedávno ste si obnovili argentínsky pas. Zároveň ste hlavou štátu Vatikán.

Áno, obnovil som si ho, pretože mu vypršala platnosť.

Snímka: net

Mrzelo vás, keď po vydaní *Evanjelií gaudium* vás zaplavili obvineniami z marxizmu, najmä zo strany Američanov?

Vôbec nie. Nikdy som nezastával marxistickú ideológiu, pretože nie je pravdivá, ale stretol som veľa slušných ľudí, ktorí ju propagovali.

Škandály, ktoré otriasli životom Cirkvi, sú už našťastie minulosťou. Denník *Foglio* publikoval verejnú výzvu určenú vám. Týka sa chúlостivej témy zneužívania mladistvých a podpísali sa pod ňu, okrem iných, aj filozofi Besançon a Scruton. Vyzývajú vás, aby ste verejne vyjadrili nesúhlas s fanatizmom a sekularizovaným svetom, ktorý nerešpektuje deti.

Chcem povedať dve veci.

Popravde, za Argentínou sa mi necnie. Chcel by som navštíviť svoju sestru, je chorá. Rád by som ju videl, to však nie je dôvod na cestu do Argentíny: telefonujeme si a to stačí. Neplánujem tam ísť skôr ako v roku 2016.

Případy zneužívania sú strašné, lebo zanechávajú hlboké rany. Benedikt XVI. bol veľmi odvážny a ako prvý začal o tom hovoriť. Odvtedy Cirkev prešla veľký kus tejto cesty. Možno väčší kus, ako ostatní. Štatistiky o násilí na deťoch sú hrozné, ale zároveň jasne ukazujú, že k veľkej väčšine zneužití dochádza v rodinách a najbližšom okolí. Katolícka cirkev je možno jedinou verejnou inštitúciou, ktorá sa k tejto otázke postavila jasne a zodpovedne. Nikto neurobil tak veľa. No napriek tomu Cirkev zostáva jediným cieľom útokov.

Svätý Otec, vravíte, že „chudobní nás evanjelizujú“. Pozornosť, ktorú venujete chudobe ako najvýraznejšiemu odkazu vášho pastierskeho poslania, si niektorí ľudia zamieňajú s pauperizmom. Evanje-

Snímka: CTV

lium neodsudzuje blahobyť. Veď Zachej bol bohatý a milosrdný.

Evanjelium odsudzuje kult blahobytu. Pauperizmus je jedným z kritických výkladov Písma. V stredoveku bolo mnoho pauperistických prúdov. Svätý František bol geniálny v tom, že spojil chudobu s nasledovaním evanjelia. Ježiš vraví, že sa nedá slúžiť dvom pánom, Bohu i mamone. A na poslednom súde (Matúš 25) budeme súdení podľa nášho postoja k chudobe. Chudoba vzdáľuje človeka od modloslužby, otvára dvere Božej prozreteľnosti. Zachej rozdal polovicu svojho bohatstva chudobným. A tomu, kto má plné sýpky vlastného egoizmu, Pán nakoniec predloží účet. To, čo si myslím o chudobe, som presne vyjadril v *Evanjelií gaudium*.

Poukázali ste na niektoré negatíva globalizácie, najmä finančnej, ktoré napádajú ľudstvo. No globalizácia vytrhla z biedy milióny ľudí. Dala im nádej, ten zriedkavý pocit, ktorý si netreba zmýliť s optimizmom.

Áno, globalizácia zachránila pred biedou veľa ľudí, ale mnoho ďalších odsúdila na smrť hladom, pretože tento ekonomický systém je selektívny. Globalizácia v ponímaní Cirkvi sa nepodobá na guľu, v ktorej je každý bod rovnako vzdialený od stredu a vytráca sa z nej jedinečnosť jednotlivých národov, ale na mnohosten s rozdielnymi plochami. Každý národ si tak zachováva vlastnú kultúru, jazyk, náboženstvo, identitu. Dnešná „guľatá“ globalizácia, najmä finančná, vytvára jednotné myslenie, choré myslenie. V centre jeho záujmu už nie je človek, ale iba peniaze.

Preložili Katarína Balážová
a Dominika Šarinová

Rozhovor s matkou, ktorá má najväčší dôvod oslavovať 25. marec – Deň počatého dieťaťa

Nemala sa narodiť

Svedectvo ženy-matky, ktorá sa v istom okamihu svojej existencie rozhodovala, či svojmu dieťaťu umožní prísť na svet, alebo sa rozhodne pre potrat. Prinášame s ňou rozhovor, ktorý je tým najlepším argumentom pre ochranu počatého života. Meno mamy nechávame v anonymite, meno jej dcérky je Viktória.

Priblížte nám trochu okolnosti narodenia svojej dcérky.

Moja dcérka Vikinka má dva roky a teším sa z nej. Nemala prísť na svet. Všetci chceli potrat, lebo som nemala kam s ňou ísť. Všetci. A ja som sa rozhodla, že nebude potrat, že potrebujem nejakú pomoc. Tak som sa spojila s Fórum života, oni mi zabezpečili bývanie, stravu, psychickú pohodu, a ja som začala vychovávať Viktóriu a starať sa o ňu. Boli to veľmi ťažké, kruté začiatky, lebo o deťoch som vlastne nič nevedela okrem prebaľovania a nejakých drobností. Nebolo to vôbec ľahké, ale tam ma to naučili.

Ako sa vám podarilo presadiť, že nepôjdete na potrat, ale že si Vikinku necháte?

Bolo to veľmi ťažké rozhodnutie. Najprv som uvažovala, že na potrat pôjdem, mala som telefónne číslo a bolo mi povedané, že ľudia, ktorí mi ho dali, ma cestou potratu prevedú. Rozmýšľala som nad tým, ale bála som sa urobiť tento krok. Neviem to vysvetliť – taká bolesť ma chytla za srdce, v duši. Hovorila som si: „Ja mám prísť o dieťa? Radšej ho porodím a dám ho preč.“ Skutočne som rozmýšľala o tejto možnosti, pretože som sa bála, že sa nebudem vedieť oňho starať. Nakoniec som sa rozhodla ísť cestou, ktorá sa mi zdala najťažšia – prijať pomoc, ale nie v súvislosti s potratom. Naopak, rozhodla som sa dieťaťko si nechať a postarať sa oňho. Povedala som si: „Idem do toho! Nezlaknem sa ničoho a budem bojovať.“ Keď sme túto cestu začali, tak po nej budeme s dcérkou putovať spolu.

Nikdy ste nezaváhali, či bolo dobré sa do toho pustiť a dieťa si nechať?

Ani raz. Ani sekundu. Ja som bola taká šťastná, ledva som čakala. Keď som bola v ôsmom mesiaci, veľmi som sa tešila, že už o chvíľu bude na svete. Bola som nedočkavá, aj trochu nervózna, plakala som od šťastia, že

konečne budem mať pri sebe dieťaťko, o ktoré sa môžem starať.

Ako ste sa dozvedeli o pomoci, ktorú ženám a matkám v núdzi poskytuje Fórum života?

Od mojej kamarátky Gabiky. Pýtala sa ma, či idem na potrat. Povedala som jej, že asi budem musieť, lebo som bez prostriedkov a bez strechy nad hlavou. Dala mi letáčik poradne Alexis s tým, nech tam určite zavolám. Najprv som si myslela, že mi pomôžu s potratom, ale bolo to úplne naopak. Pomohli mi, aby som na potrat nešla. Som veľmi šťastná, že to takto dopadlo, nedokážem si dnes predstaviť svoj život bez Vikinky. Asi by som neprežila.

Aké boli vaše prvé pocity, keď sa dcérka narodila?

Bol na ňu úžasný pohľad. Malinké, nevinné stvorenie sa na mňa usmialo... Bol to neopísateľný pocit, keď som ju mohla mať pri sebe, dojsť ju!

Vikinka má dnes dva roky, aká je?

Veľa sa spolu hráme. Najviac ju baví lepenie, maľovanie, rada sa učí básničky. Zaujímajú ju všetko nové. Keď sa jej nedarí, je trochu nervózna, ale snažím sa ju viesť k tomu, aby sa učila nové veci. Už pozná všetky základné farby...

Čo odporúčate tehotným ženám, ktoré sa nachádzajú v podobnej situácii, v akej ste boli pred rokmi vy

Telíčko Noaha

Chlapec Noah zomrel 20. februára 2014 v dôsledku prirodzeného potratu. Mal len dvanásť týždňov a päť dní. Jeho mama, aby ukázala svetu zázrak života, rozhodla sa urobiť fotografiu mŕtveho Noaha, jedinečný obraz toho, kým je dieťa. Jeho nádherné formované telko je nezvyčajne mocným dôkazom toho, že v čase abortu neumiera „plod“ a nie je ani odstraňované tkanivo, ale živý človek, ktorého život je tým najväčším zázrakom na svete.

Snímka: FZ

– bez bývania, bez peňazí?

Jednoznačne odporúčam hľadať iné riešenia ako potrat. Aj keď sa niekedy môže zdať, že toto je najmenej problémová cesta, pokiaľ ide o rýchle „vyriešenie“ situácie, opak je pravda. Niektoré rozhodnutia sa nedajú vrátiť späť a ja som vďačná, že som sa neunáhnila, pretože dnes, keď Vikinku mám, viem si predstaviť, že potrat by bol v konečnom dôsledku to najbolestivejšie riešenie.

Povzbudzujem všetky matky v ťažkej životnej situácii, ktoré váhajú, aby hľadali pomoc vo Fóre života alebo v iných organizáciách, ktoré im dokážu pomôcť nevzdať sa toho najcennejšieho v živote. Preto som aj súhlasila s účasťou v kampani Deň počatého dieťaťa, aby som ponúkla svoje vlastné svedectvo. Nechýbalo veľa a moja dcérka by sa nenarodila. Dnes je ona celý môj život.

-red-

Všetko o kampani
Deň počatého dieťaťa
nájdete na www.25marec.sk

Baby Noah - Miscarried 22/02/2014 - 12 Weeks and 5 Days Old

fórum života

SLOVENSKO ZA ŽIVOT!

25. marec – Deň počatého dieťaťa

www.25marec.sk

**Podme von vyjadriť svoj postoj na verejných zhromaždeniach
v krajských mestách!**

22. 3. 2014: **Žilina**

23. 3. 2014: **Košice**

29. 3. 2014: **Prešov**

30. 3. 2014: **Banská Bystrica**

5. 4. 2014: **Trenčín**

6. 4. 2014: **Trnava**

12. 4. 2014: **Nitra**

13. 4. 2014: **Bratislava**

 TLAČOVÁ KANCELÁRIA
KONFERENCIE BISKUPOV SLOVENSKA

 LUX
TELEVÍZIA

 rádio
rodinka.sk

postoy.sk

família

 Moja Komunita

 ERKO

REGIONÁLNA TELEVÍZIA
ŽIAR NAD HRONOM

zrno

 HzV

slovo

VOX

TVP

cesta

Vyveska.sk

Otázka ekumenizmu je v 21. storočí po Kristovi naliehavejšia ako kedykoľvek predtým

Ut omnes unum sint

Európa a s ňou aj ostatný kultúrny svet sa vo svojom zmýšľaní a štýle života ateizujú a materializujú. Hodnoty kresťanstva sa síce hlásajú, ale nepraktizujú. Bolesným javom je rozdelené kresťanstvo. A práve svedectvo jednoty a lásky je liekom proti modernej ľahostajnosti a nevere.

Snímka: net

Dejiny ekumenizmu sú v podstate staré ako kresťanstvo. Pravdepodobne na jar roku 56 po Kristovi, okolo Veľkej noci, napísal sv. Pavol list korintskému kresťanskému spoločenstvu, ktorý dnes poznáme ako Prvý list Korint'anom.

Hneď po pozdrave Krint'anov apoštol doslova prosí v mene Krista, „aby neboli medzi vami roztržky, ale aby ste boli dokonalí v rovnakom zmýšľaní a v rovnakom úsudku“ (1 Kor 1, 10). To, že to nie je povzbudenie, ale reakcia na sváry, dosvedčuje nasledujúca veta: „Myslím na to, že každý z vás hovorí ‚Ja som Pavlov‘, ‚Ja Apollov‘, ‚Ja zasa Kéfasov‘, ‚A ja Kristov‘“ (1 Kor 1, 12).

A potom sv. Pavol položí otázku, ktorá odvtedy znie ako veľká výčitka, ale zároveň aj ako akýsi hnací motor ekumenizmu: „Je Kristus rozdelený?“ (1 Kor 1, 13).

SEDEM SPOLOČNÝCH KONCILOV

Kristova cirkev musela vždy bojovať o čistotu svojej viery. V dejinách Cirkvi sa konalo 21 ekumenických koncilov. Cirkvi východu i západu sa rozdielne pozerajú na koncily. Spoločne uznávajú prvých sedem všeobecných koncilov: I. nicejský (325), I. carihradský (381), Efezský (431), Chalcedonský (451), II. carihradský (553), III. carihradský (680) a II. nicejský (787). K nezhodám došlo už v 5. storočí, keď východné cirkvi odmietli vieroučné formuly Efezského a Chalcedonského koncilu. Po Druhom nicejskom koncile údajne pre vieroučné zásady Západu dochádza k rozdielnemu pohľadu na koncily. K deleniu došlo skôr z motívov historicko-po-

litických a pre terminologické nepresnosti pri definovaní Kristovej náuky, než pre ozajstné teologické motívy. Keď po roku 1054 (Veľká, resp. Východná schizma) východná cirkev nadviazala na Fociove názory, bola nútená so spätnou platnosťou odsúdiť všetky ostatné koncily, počnúc 8. všeobecným, čo bol IV. carihradský koncil (869–870). Tento koncil uznal za legitímneho patriarchu Ignáca, a nie pyšného Focia. Kvôli pokoji uznala Svätá stolica, že carihradskému patriarchovi patrí miesto hneď po biskupovi rímskom. Tým bola trhlina medzi Východom a Západom navonok a dočasne preklenutá. Focia a jeho prívržencov koncil exkomunikoval.

NEZAHOJENÁ SCHIZMA

Patriarcha Michail Cerularius nechal v roku 1052 ako odvetu za snahu pápežskej kúrie získať pod svoju jurisdikciu južné Taliansko uzavrieť latinské kostoly v Konštantínopole. Na jeho podnet tak opätovne vzplanula polemika o odlišnostiach medzi východnou a západnou cirkvou v oblasti dogiem, právnej a disciplinárnej praxe. Hoci mal pápež Lev IX. snahu riešiť konflikt zmierlivo rovnako ako byzantský cisár Konštantín IX., bolo zjavné, že patriarcha si praje otvorený rozkol. Schizma sa dovŕšila. Príklad Carihradu čoskoro nasledovali ostatné východné patriarcháty a strhli do schizmy i nimi obrátené slovanské a iné národy.

Treba však podotknúť, že exkomunikácie, ktoré boli vtedy znesené, boli namierené proti konkrétnym osobám, a nie cirkevným spoločenstvám, hoci neskôr sa im začal pripisovať takýto dosah.

V priebehu druhého tisícročia dochádzalo k viacerým pokusom o znovuzjednotenie cirkvi (II. lyonský koncil, Bazilejský koncil), avšak nedošlo k posunu v nastolení cirkevného spoločenstva.

Zlepšenie vzťahov prinieslo až 20. storočie. Dňa 7. novembra 1965 pápež Pavol VI. a konštantínopolský patriarcha Athenagoras I. vzájomnú exkomunikáciu vyhlásenú ich predchodcami zrušili. Toto odvolanie však neznamenalo nastolenie cirkevnej jednoty medzi Katolíckou cirkvou a pravoslávím. V snahe vyjsť v ústrety jednote kresťanov pápež Ján Pavol II. 27. novembra 2004 vrátil do Konštantínopola ostatky svätých patriarchov Jána Zlatoústeho a Gregora Nazianskeho. Konštantínopolský patriarcha Bartolomej I. spolu s ďalšími predstaviteľmi východných cirkvi sa zúčastnili pohrebu Jána Pavla II. 8. apríla 2005. Bolo to po prvý raz po mnohých storočiach, keď sa pravoslávny patriarcha zúčastnil pohrebu pápeža a je to považované za vážne znamenie, že dialóg, ktorý v budúcnosti môže viesť k znovunastoleniu cirkevnej jednoty medzi Východom a Západom, sa seriózne začal.

REFORMA PROTI CIRKVI

Záver stredoveku zastihol Katolícku cirkev vo vnútornej kríze. Stalo sa tak aj vinou pápežov a vysokého kléru. Pápež Hadrián VI. to povedal bez obalu: „Vieme, že nemoc sa rozšírila od hlavy k nohám, od pápeža k prelátom. Všetci sme poblúdili, zišli z cesty.“ A tak sa hlavným heslom stalo *Reforma v hlave a údoch*. Reforma sa čakala od Cirkvi, aj z nej vyšla, no stalo sa tak po dlhom váhaní a otáľaní. Pre túto pomalosť sa podobrali reformo-

vať Cirkev niektorí jednotlivci, ktorí sa však rozhodli reformovať aj jej učenie, a tak sa obrátili proti Cirkvi. Strhli za sebou celé krajiny.

Pápež Lev X. kvôli stavbe svätopeterského chrámu v Ríme vypísal hlásanie odpustkov. Došlo k rôznym prechmatom, ba aj k svätokupectvu.

Skúsenosti s rozporom medzi svojím svedomím, vychádzajúcim zo štúdia Biblie, oficiálnym učením vtedajšej Cirkvi a jej praxou, viedli augustiniánskeho mnícha Martina Luthera 31. októbra 1517 k uverejneniu 95 téz, určených pre akademickú diskusiu, ktoré najmä kriticky reagovali na prax udeľovania odpustkov. Lutherov spor o odpustky sa stal predmetom širokého záujmu. Výsledok je známy – vznik protestantského hnutia a následne rôznych protestantských cirkví. Reformátori začali odmietať autoritu katolíckej cirkvi a napádať inštitúciu pápežstva. Svoj protest založili na autorite Biblie, ktorá bola čoraz dostupnejšia

v prekladoch do národných jazykov.

Ich myšlienky zaujali mnohých panovníkov, ktorí sa s reformou stotožnili. V Anglicku došlo k odtrhnutiu od Katolíckej cirkvi z osobných dôvodov Henricha VIII., ktorý sa supremačným aktom z roku 1534 vyhlásil za hlavu anglickej cirkvi.

NÁDEJNÉ VYHLIADKY

Aj keď v čase vzniku protestantských hnutí bola ochota riešiť spory a zjednotiť názory, výsledok bol viac ako chabý. Situácia je aj v súčasnosti ťažká, ale určite nie beznádejná, lebo najmä v poslednom období sa v zmysle ekumenických snáh urobilo veľa. Najmä od druhej polovice 20. storočia dochádza priam k manifestácii zjednocujúcich aktivít. Hlavnú úlohu tu zohrali najmä pápeži, ktorí vložili ekumenickým aktivitám pečať otcovskej starostlivosti v zjednocovaných úsiliach.

Povinnosťou Katolíckej cirkvi je pokračovať v Kristovej misii zjednotenia.

Ekumenizmus nie je na periférii záujmu Cirkvi, naopak, po Druhom vatikánskom koncile dostáva sa do popredia záujmu. Počnúc týmto koncilom katolíci nevidia ekumenizmus v návrate nekatolíkov do Katolíckej cirkvi, ale v trpezlivej námahe kresťanov na ceste za Kristom. Je to námaha sprevádzaná toleranciou voči iným spoločnostiam. Naplna sa dialógom o tom, čo nás zjednocuje, ale taktiež o tom, čo je predmetom sporov. Ekumenické snahy teda nezostávajú iba na papieri, nie sú aktuálne iba v rovine teologickej, ale ich výsledkom sú mnohé úspešné podujatia, na ktorých sa zúčastnili predstavitelia rôznych náboženstiev. Ekumenizmus deklarovaný iba ústne neobstojí, ak mu bude chýbať konkrétna realizácia v praxi. Ide najmä o ustavičnú obnovu Cirkvi, obrátenie srdca, spoločnú modlitbu, vzájomné bratské spoznávanie, dialóg a rôzne formy služby.

PAVOL PRIKRYL

Ekumenizmus krvi

Pred Vianocami poskytol pápež František rozhovor pre taliansky denník La Stampa. Uverejňujeme časť, kde sa novinár Andrea Tornielli pýta Svätého Otca na vzťahy k ostatným kresťanským denomináciám.

V januári uplynie päťdesiat rokov od historickej cesty Pavla VI. do Svätej zeme. Vypravíte sa tam?

Počas Vianoc sa nedá premýšľať bez toho, aby ste nemysleli na Svätú zem. Pavol VI. mal tú odvahu a vydal sa tam a začal tak epochu pápežských ciest. Aj ja sa tam chcem vydať, aby som sa stretol so svojím bratom Bartolomejom, konštantinopolským patriarchom, a spolu s ním si pripomenúť toto výročie a zopakovať objatie pápeža Montiniho s Athenagorasom, ku ktorému došlo v Jeruzaleme v roku 1964. Pripravujeme sa.

Ohlásili ste „konverziu pápežstva“. Vyvodili ste zo stretnutí s pravoslávnyimi patriarchami nejakú konkrétnu cestu?

Ján Pavol II. hovoril ešte explicitnejším spôsobom o takom výkone primátu, ktorý sa otvorí novej situácii. Nie však len z hľadiska ekumenických vzťahov, ale tiež vzťahov v kúrii a s miestnymi cirkvami. V priebehu môjho doterajšieho pontifikátu ma navštívilo mnoho pravoslávnych bratov: Bartolomej, Hilarion, teológ Zizioulas, koptský patriarcha Tawadros. Tento posledný je ozaj mystik. Vstúpil do kaplnky, vyzul si topánky a šiel sa pomodliť... Cítili som sa ako ich brat. Majú apoštolskú postupnosť, prijal som ich ako bratov biskupov. Je smutné, že ešte stále spolu nemôžeme sláviť eucharistiu, je tu však priateľstvo. Domnievam sa teda, že cesta je nasledovná: priateľstvo, spoločná práca a modlitby za jednotu. Žehnáme jeden druhému, ako brat žehná druhého brata, jeden brat sa volá Peter a ďalší Ondrej, Marek, Tomáš...

Koptský patriarcha Tawadros s pápežom Františkom

Je pre vás prioritou jednota kresťanov?

Áno, ekumenizmus je pre mňa primárna záležitosť. Dnes existuje ekumenizmus krvi. V niektorých krajinách vraždia kresťanov kvôli tomu, že nosia krížik alebo majú Bibliu. Pred tým, než ich zavraždia, sa nepýtajú, či sú anglikáni, luteráni, katolíci alebo pravoslávni. Krv sa zmiešala. Pre tých, ktorí vraždia, sme kresťania. Sme spojení krvou, napriek tomu, že medzi sebou ešte stále nie sme schopní podniknúť kroky potrebné k jednote, a možno ten čas ešte nenastal. Jednota je milosť, o ktorú musíme prosieť.

V Hamburgu som poznal jedného farára, ktorý mal na starosti sledovať kauzu blahorečenia istého katolíckeho kňaza, ktorého popravili nacisti za to, že vyučoval deti katechizmus. Po ňom bol v zozname odsúdených aj luteránsky pastor, zavraždený z rovnakého dôvodu. Ich krv sa zmiešala. Tento farár mi hovoril o tom, ako sa vybral za biskupom a povedal mu: „Budem sa naďalej venovať tomuto procesu blahorečenia, ale pre oboch z nich, nielen pre katolíckeho kňaza.“ Toto je ekumenizmus krvi. Existuje aj dnes, stačí si prečítať noviny. Tí, ktorí zabíjajú kresťanov, si od teba nepýtajú občiansky preukaz, aby vedeli, v akej cirkvi si bol pokrstený. Túto skutočnosť musíme vziať na vedomie.

-r-

S kazateľom Danielom Pastirčákom o ekumenickom hnutí

Nevyhnutný akt pokánia

DANIEL PASTIRČÁK je známy kazateľ Cirkvi bratskej, verejnosť ho pozná aj ako básnika, esejistu a výtvarníka. Je otvorený každému dialógu, pod ekumenizmom chápe najmä práve dialóg.

Od polovice minulého storočia sa začali výraznejšie prejavovať úsilia o ekumenizmus. Ako hodnotíte tento proces?

Je tu paradox. Stáročia bola Európa nositeľom kresťanskej kultúry. Nedá sa povedať, že by kresťanstvo bolo teraz na ústupe, naopak v Afrike, Ázii či v Latinskej Amerike rastie. No Európa sa voči kresťanstvu stáva skeptická. Svojím spôsobom je to pochopiteľné – kresťanstvo je tu dvetisíc rokov a Európa má s kresťanstvom najväčšie skúsenosti. Žiaľ, najväčšmi si pamätá to, že kresťanstvo je rozdeľujúca sila. Najskôr sa rozdelil východ a západ, potom prišlo protestantské hnutie. Vtedy nešlo o dišputy a hádky, tam tiekla aj krv, padli prekliatia. Dá sa povedať, že v istom zmysle západný sekularizmus vyrástol zo zlej skúsenosti s kresťanstvom. Tie spory boli pri tom často úplne zbytočné. Jedna krajnosť vyvolala krajnosť opačnú.

Čo máte na mysli?

Myslím napríklad na spor o ospravedlnenie z viery. Je jasné, že sa nedá oddeliť viera od konania.

Vrátim sa však k pôvodnej otázke. Je jasné, že ekuména je nevyhnutná. Myslím si, že je to nevyhnutný akt pokánia za rozdelenie, nenávisť vzájomné preklínanie, dokonca i zabíjanie, skrátka za všetky tieto negatíva, ktoré sme tu v mene Kristovom spôsobili. Myslím si, že niet inej cesty, ako byť v 21. storočí hodnoverne kresťanmi. Ekuména je vlastne pokánie a pokánie neznamena len povedať „pardon“, ale je to nutnosť ísť hlboko do príčin, ktoré spôsobili naše zlé činy. Treba odstrániť príčinu.

Čo je podľa vás hlavná príčina?

Myslím si, že tou príčinou bolo to, že sme evanjelium pochopili a prijali ako vlastníci absolútnej pravdy –

jeden vlastník absolútnej pravdy proti druhému vlastníkovi absolútnej pravdy. To zákonite muselo viesť ku konfliktu na život a na smrť. Jediný spôsob, ako sa naozaj vrátiť k evanjeliu je ekuména. A tá spočíva v pochopení. Nesmiernu skutočnosť evanjelia, ako nám ju zanechal Kristus, nemožno uchovávať živú inak, ako v otvorenom dialógu rôznych pohľadov. V okamihu, keď sa toho zmocní jeden pohľad a ten sa absolutizuje, tak sa začnú diať už spomínané veci.

Podľa mňa je úžasné, že existuje toľko tradícií ciest, z ktorých sa dívame na to isté tajomstvo. Vždy ma fascinuje, keď rozširujem svoje poznanie kresťanstva o ďalšie myšlienkové prúdy. Napríklad ma veľmi obohatilo štúdium Tomáša Akvinského, ktorého luteránska tradícia považovala takmer za diabla.

Spomínali ste absolútnu pravdu.

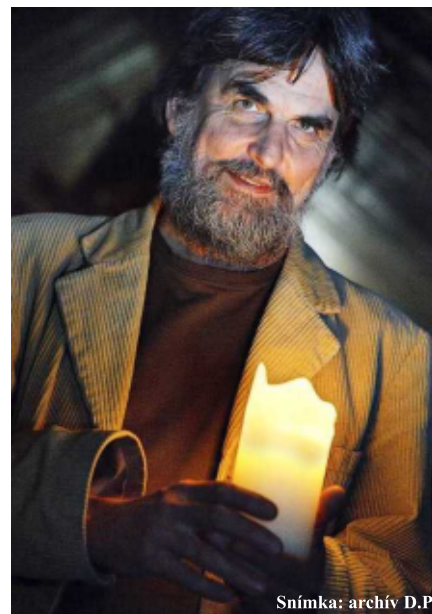
Tá však jestvuje.

Áno, pravda ako celok je absolútna, ale musíme sa zbaviť ilúzie, že nejaká inštitúcia môže vlastniť absolútnym spôsobom absolútnu pravdu. My nemáme absolútnu pravdu, ale ona má nás a my jej môžeme patriť jedine v otvorenom, poctivom dialógu.

Takže predstava mnohých ľudí, že konečný výsledok ekumenického hnutia bude vytvorenie jednej cirkevnej inštitúcie je pomýlená?

Je to utópia. To by nebol ekumenizmus, ale jeho opak.

Existuje istý ekumenizmus kultúrnych vojen. To znamená, že ak kresťania chcú presadiť v spoločnosti nejakú spoločnú agendu, tak sa „spojme a poďme na to“. To je však prázdny, povrchný ekumenizmus, pretože riešiť život kultúrnymi vojnami nie je správne a takéto povrchné spojenectvo podľa mňa protirečí evanjeliu.

Snímka: archív D.P.

V akom zmysle?

My sme tu predsa preto, aby sme oslovovali druhých, aby sme im boli otvorení a vstupovali s nimi do dialógu.

Myslím si, že najväčším nešťastím súčasnej epochy je to, že sme postupne prestali veriť v pravdu ako pravdu. Keď sa začína vytvárať prostredie kultúrnych vojen, tak mi paradoxne nahrávame tomu, čo je na postmoderne najhoršie. Z hľadania existenciálnej pravdy sa tak stáva zápas politických „právď“, ktoré chcú len presadiť svoje videnie budúcej reality. Spájanie sa kresťanov proti niekomu či niečomu je skôr pragmatický ekumenizmus, ktorý však kresťanov hlbinne nespojí. Nemyslím si, že kresťanstvo treba presadzovať politickými prostriedkami.

Ako by mal podľa vás vyzerat' vami spomínaný hlbinný ekumenizmus?

Myslím si, že akási *magna charta ekumény* by mohla spočívať v tom, že by sme prijali blahoslavenstvá a naučili sa ich žiť. My sme totiž začali veriť, že blahoslavení sú bohatí duchom, to znamená, tí, ktorí všetko vedia, majú v rukách pravdu, a tak majú moc. Ježiš nás učil, že blahoslavení sú chudobní duchom. Keby sme sa tým smerom vybrali, tak sokratovsky, že aj pri všetkom, čo viem, viem, že nič neviem.

Keby sme sa učili žiť spiritualitu žalostenia; otvoriť sa bolesti z rôznosti a nedokonalosti sveta, ako ceste premeny, namiesto toho, aby som sa tomu utrpeniu bránil.

Keby sme sa učili tichosti a krotkosti, namiesto toho, aby som presadzoval sám seba a svoju agendu a svoje predstavy.

Keby sme sa učili nedychtiť po

» »

ničom inom, iba po tom, aby som bol pravdivý, v súlade s pravdou.

Keby sme sa učili byť milosrdní, aby sa zotreli všetky odsúdenia, ktoré ma delia ako súdiaceho od súdeného, aby som žil v Kristovom duchu.

Skrátka, ekuména znamená jednotu založenú na Kristovi a v Kristovi. Nespočíva v organizácii. Keby sa v každej cirkvi formovali hlboko duchovní ľudia – mystickí učenci Krista, mali by sme tu veriacich, ktorí vedia, že nie oni majú pravdu, ale pravda má ich, a ak jej chcú patriť, môžu jej patriť iba v dialógu.

Ekuména určite nepovedie k tomu, že sa rôznosť zase stmelí do nejakej jedinej inštitúcie. Naopak – dokonca si myslím, že rôznosť sa bude rozrasť, no na druhej strane ako sa bude rôznosť rozrasť, tak sa bude aj prehľbovať vedomie jednoty.

Hovorí sa, že šťastie spočíva v jeho dosahovaní. Dá sa podobne povedať, že ekumenizmus spočíva v jeho dosahovaní, v stálom úsilí po jednote?

Ja by som to povedal rečou apoštola Pavla, ktorý v Prvom liste Korint'anom hovoril o cirkvi ako o mystickom tele Kristovom. A my namiesto mystického tela vytvárame akúsi mašínériu organizácie. Myslím si, že konečná podoba nádeje večnosti spočíva v tom, že všetko bude telo Kristovo, že všetko bude v rozmanitosti svojej jedinečnosti žiť práve ten svoj jedinečný dar. Zároveň tu bude jednota, pretože tu vzniká zaujímavý paradox v tom zmysle, že čím bytostnejšie patrím Kristovi, tým väčší som individuálne svoj.

Myslíte si, že ekumenizmus by mal prebiehať len v pastorálnej rovine, alebo aj v dogmatickej?

Určite aj v dogmatickej. Napriek všetkým bojom, vojnám a prekliatiam – a to je naozaj pozoruhodné – centrum kresťanstva tvorí fakt, že prijímame tie isté biblické pramene zjavenia a zároveň prijímame i ten istý kľúč k ich interpretácii. Mám na mysli takzvané ekumenické doktríny, ako sú napríklad kristológia či učenie o trojjednosti Boha. Toto považujem za kľúče nielen k teológii, ale aj k spiritualite, ktorá je typicky a jedinečne kresťanská. Takže naopak, práve do dogmatickej roviny by malo byť zamerané ťažisko ekumenického úsilia. Moderný kresťan, či je katolík, luterán či pravoslávny, by sa nemal ochudobniť o možnosť nahliadať na tieto tajomstvá z rozmanitosti a bohatosti teologického mys-

lenia a spiritualít, ktoré sú k dispozícii v celom kresťanstve.

Hovoríme o paradoxoch kresťanstva. Paradoxné je aj to, že protestantské hnutie sa nezačalo v dogmatickej rovine, ale skôr v pastorálnej. Po Martinovi Lutherovi prišli ďalší a Lutherov protest a novo sa rodiaca teológia sa rozčesli na ďalšie denominácie. Aká je situácia v ekumenizme medzi protestantmi?

Priznám sa, že ma viac zaujíma takzvaná veľká ekuména, to znamená medzi katíkmi, pravoslávny a protestantmi. Mám pocit, že ekuména medzi protestantmi je pragmatická, a nie hlbinná, je to skôr spojenia proti niekomu ako za niečo. Ja keď pripravujem ľudí na krst, tak im hovorím, že sa stávajú kresťanmi do celej cirkvi, stávajú sa dedičmi rovnako katolíckeho odkazu, ako aj pravoslávneho a protestantského. Ekumenizmus je niečo, čo musí človek uskutočniť v sebe, a až potom môžeme „tvoriť“ ekumenizmus navonok.

Vaša cirkev má blízko, povedzme, k cirkvám českokratskej či husitskej. Myslíte si, že tieto cirkvi a im blízke sa nespoja v jednu cirkev?

Nie, nemyslím si. Nie je to ani potrebné. Dokonca si myslím, že bude opačný proces v tom zmysle, že v budúcnosti asi nebude dôležitá otázka, z akej denominácie prichádza ten-ktorý kresťan, ale otázka, akým spôsobom spiritualita a teológia tej-ktorej katolíckej či protestantskej farnosti odpovedá na otázky sekulárnej spoločnosti.

Ja o sebe nehovorím, že som predstaviteľ protestantskej teológie. Nie som. Ako ateista, ktorý uveril a stal sa kresťanom som sa svoje kresťanstvo učil zo všetkých zdrojov. V niečom sa niektorým protestantom zdá moje myslenie katolícke, niektorým katolíkom protestantské. Oveľa dôležitejšie však je, akú spiritualitu žijem.

Aj dnes niektorá katolícka farnosť má možno vzťahovo bližšie k niektorému protestantskému zboru ako k susednej farnosti... Pre mňa ekuména znamená napríklad aj spoločné duchovné cvičenia s františkánmi, ktoré sme mali či pravidelné exercície, ktoré organizujeme v Mariánke alebo na Levočskej hore.

Z doteraz povedaného mi vychádza jedno slovo, ktoré môže byť zároveň aj otázka: Taizé?

Hmmm... Taizé – to je veľmi pekný príklad nádeje. Považujem to za jedno z najvýznamnejších duchovných hnutí v súčasnosti. Ekumenizmus v praxi. Taizé je úžasné.

Zúčastňujete sa ako predstaviteľ Cirkvi bratskej oficiálnych ekumenických stretnutí a rokovaní?

Občas áno.

A...?

Poviem to takto: je ekuména pragmatická, je ekuména, nazvime ju, ľudová, je ekuména hlbinná, veľmi dôležitá je teologická ekuména... Podľa mňa najmenej dôležitá a najmenej autentická je oficiálna ekuména. Mám na mysli rôzne oficiálne stretnutia vysokých predstaviteľov jednotlivých denominácií, kde zaznejú možno pekné slová, urobí sa spoločná liturgia, televízne šoty pre spravodajstvo...

Nehovorím, že tieto stretnutia nie sú dôležité. Skôr však ide o gesto, pričom gesto je tiež potrebné. Skutočné však v našom živote je iba to, čo je osobné. A aj ekuména je len vtedy autentická, keď je osobne prežívaná.

Považujete za gesto aj modlitbové stretnutie všetkých predstaviteľov svetových náboženstiev, ktoré zvolal do Assisi v októbri 1986 bl. pápež Ján Pavol II., aby sa spoločne modlili za mier?

To bolo veľké a veľmi potrebné gesto. Dokonca – bolo to viac ako gesto. Celé stretnutie totiž vychádzalo z vnútorného presvedčenia pápeža. Bolo to niečo bytostné. Ján Pavol II. urobil jedinečnú vec, ktorú nikdy pred ním nikto neurobil.

Dá sa zaradiť do podobnej kategórie aj ekumenické prežívanie Veľkého piatku v Košiciach?

V rámci Slovenska určite. To nie je len gesto, ale naozaj úprimné prežívanie krížovej cesty, ale aj slávenie zmŕtvychvstania Krista. Do tejto kategórie určite patrí aj spoločná ekume-

nická bohoslužba, ktorá sa v Bratislave deje každý rok u františkánov. Spomínané akcie nie sú oficiálnymi gestami povinnej tolerancie. Je tam výborná atmosféra.

Ako prebiehajú stretnutia, ktoré riešia dogmatické problémy?

Príkladom ekumenizmu je práca na teológii ospravedlnenia. Bola to veľmi záslužná práca, ktorá sa aj skončila praktickým krokom – stiahnutím exkomunikácií. Kliažby boli zrušené. Je to absurdné, že sme celé stáročia žili pod kliažbami. Čo je na tom kresťanské?

Ktorú teologickú tému v rámci ekumenizmu považujete za zásadnú?

Podľa mňa je to téma apoštolskej sukcesie, postupnosti. Treba ju prehodnotiť v celom historickom kontexte kresťanstva. Treba nejakým spôsobom reflektovať skutočnosť, keď stoja vedľa seba dvaja duchovní, z ktorých jeden spadá do sukcesie, druhý nie, pričom je zreteľné, že Duch Boží postupuje aj mimo očakávanej sukcesie. Tento problém je podľa mňa najväčšia zábrana ekumény, od neho sa všetko odvíja.

Z teologického hľadiska majú k sebe

Snímok archív B.

najbližšie katolíci a pravoslávni. Ako vidíte ich vzájomné zbližovanie?

Toto zbližovanie bolo srdcovou záležitosťou Benedikta XVI. Osobne si myslím, že pravoslávie má paradoxne asi najmenší záujem o ekumenu. Možno sa mýlim, ale mne sa to tak javí. Skutočný ekumenizmus môžu robiť otvorení, mysliaci ľudia, ktorí sa nezaoberajú nepodstatnými maličkosťami či organizačnou stránkou zjednotenia. Pravoslávie malo takýchto ľudí v So-

lovjevovi či Berďajevovi, ale mám pocit, ako keby ich dnes v ortodoxnej cirkvi brali ako disidentov. Pritom v pravosláví sú aj v súčasnosti úžasní ľudia. Mám pocit, že v Putinovom Rusku je tendencia k obnoveniu akéhosi cézarpapizmu, a tak sa trochu bojím o pravoslávnu cirkev, aby jej oficiálni predstavitelia nezlyhali.

V súčasnosti asi nikto nepredpokladá a ani neočakáva, že dôjde k veľkému inštitucionálnemu zjednoteniu cirkví. V čom vidíte možný a uskutočniteľný cieľ ekumény?

Nevidím nijaký iný realistický cieľ ekumény ako to, že sa začneme rešpektovať, brať vážne, počúvať sa a rozprávať sa spolu s tým vedomím, že keď hovoríme či už o kristológii či mariológii či o čomkoľvek, snažíme sa z toho, čo sme prijali či zažili, čo najpochvejšie a najpravdivejšie pomenovať spoločné tajomstvo. Druhý človek môže totiž rozšíriť môj postoj k tajomstvu o svetlo, ktoré som doteraz nemal. Je to dialóg ktorý sa stále pýta na pravdu. Ekumenu chápem ako dialogický prístup k viere, ako nástroj hľadania pravdy.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL

Malá jar

Všetko sa začalo v roku 1940, keď 25-ročný Roger Louis Schütz-Marsauche opustil rodné Švajčiarsko, aby žil vo Francúzsku. Tu v ňom dozrela túžba založiť komunitu.

V Taizé v Burgundsku kúpil brat Roger vďaka menšej pôžičke už roky neobývaný dom aj s príslušnými budovami.

Počas vojny tu našlo útočisko veľa vojnových utečencov. Medzi utečencami, ktorí sa tu ukrývali, boli neveriaci, katolíci, protestanti aj židia.

S ohľadom na tých, ktorých prijímal, sa brat Roger modlieval osamote. Chodieval spievať ďaleko od domu. Aby sa nikto z utečencov, najmä židia a neveriaci, necítili nesvoji, všetkým prichádzajúcim sa oznámilo, že by bolo lepšie, keby sa tí, čo sa chcú modliť, modlili sami vo svojich izbách.

Postupne prichádzali do Taizé mladí muži a pridávali sa k prvým bratom. Na Veľkú noc roku 1949 boli siedmi, ktorí sa spolu na celý život zaviazali k celibátu, k spoločnému životu a k veľkej jednoduchosti. Počas zimy v rokoch 1952-53 napísal zakladateľ komunity Pravidlá Taizé, kde svojim bratom vyjadruje „to podstatné, čo robí spoločný život možným“.

Brat Roger zomrel 16. augusta 2005 vo veku 90 rokov. Zavraždili ho počas večernej modlitby. Brat Alois, ktorého

brat Roger vybral za svojho nástupcu už pred viacerými rokmi, sa stal priorom komunity.

Dnes tvorí ekumenickú komunitu v Taizé viac ako 100 bratov. Pochádzajú tak z katolíckej ako aj z rôznych protestantských cirkví, z približne 30 národov. Už svojou jednoduchosťou existenciou je komunita „podobnosťou spoločenstva“, ktoré chce svojím životom byť znakom zmierenia medzi rozdelenými kresťanmi a národmi. Pápež bl. Ján XXIII. jedného dňa pozdravil brata Rogera: „Ach, Taizé, táto malá jar!“

Bratia žijú z práce vlastných rúk. Neprijímajú pre seba žiadne dary. Rovnako ani svoje vlastné dedičstvá. Komunita ich venuje tým najchudobnejším.

Niektorí bratia žijú na miestach pomenovaných biedou, aby tam boli svedkami pokoja a súčasne boli blízko tým, ktorí trpia. Dnes žijú malé skupinky bratov v Ázii, Afrike a Južnej Amerike. Nakoľko je to len možné, zdieľajú životné podmienky tých, ktorí žijú okolo nich. Snažia sa sprítomňovať lásku medzi najchudobnejšími, deťmi na uliciach, väzňami, zomierajúcimi

a tými, ktorí sú v hĺbke svojej duše zranení rozbitými vzťahmi a opustenosťou.

V priebehu rokov začali v čoraz väčšom počte prichádzať mladí. Prichádzajú z každého kontinentu, aby sa zúčastňovali na týždenných stretnutiach.

Do Taizé prichádzajú aj cirkevní predstavitelia. Komunita prijala pápeža Jána Pavla II., štyroch arcibiskupov z Canterbury, pravoslávnych patriarchov, štrnásť luteránskych biskupov zo Švédska a nespočetné množstvo pastierov z celého sveta.

-red-

Vy, ktorí sem vstupujete, zmierte sa: otec so synom, manžel so ženou, veriaci s tým, kto veriť nemôže, kresťan so svojim odlúčeným bratom.

(Brat Roger z Taizé)

Katolícky kňaz Daniel Dian o praktickom ekumenizme v púchovských farnostiach

Cesta malých posunov

Ekumenizmus. Kedy som sa s týmto slovom prvý raz stretol? Bolo to veľmi dávno, už ako malý chlapec, lebo som ranné detstvo prežíval v Považskej Bystrici rovno pri evanjelickom dome.

Daniel Dian (vpravo) počas ekumenického týždňa modlitieb

Čo to je ekumenizmus? Táto otázka je veľmi aktuálna. Mnohí si ju kladú a uspokojia sa s definíciami a možno aktívne prežitou oktavou modlitieb za jednotu kresťanov v čase od 18. do 25. januára. Ale to je len časť ekumenických aktivít.

Osobne vnímam ekumenizmus ako vzájomné bratské spoznávanie sa, dialóg a spoluprácu. Nie je to ľahké, len si uvedomme ako to alebo kde to realizovať? Žiadna poučka, žiadna definícia to nie je schopná plne uskutočniť. Sú pomôckami, návodmi, ale riešenie rozdelenia kresťanov musí ísť inou cestou. Cestou malých posunov vzťahov medzi veriacimi v jednote s tými, ktorí vedú kresťanské cirkvi.

DIALÓG S LÁSKOU

Jednota sa dá budovať tam, kde je srdce, ochota počúvať, viesť dialóg lásky cez modlitbu a vytváranie vzájomných vzťahov. Láska zo srdca nikdy neohovára, neosočuje a nehnevá sa. Potrebujeme všetci absorbovať Pavlovu veľpieseň lásky do srdca, a potom ju naozaj denne prežívať. Ekumenizmus bez tohto je nezmysel a nedá sa uskutočniť. Dôkazom správnosti takejto cesty je cesta, ktorú narysovali v Púchove duchovní Katolíckej cirkvi a Evanjelickej cirkvi a. v. Prioritou pastoračného úsilia katolíckeho kňaza v Púchove bola nastolenie dobrých vzťahov s evanjelikmi. Veľmi dobre chápal nutnosť vytvárania jednoty. Tvrdil, že ak nedokážeme profitovať z tejto situácie, bude iba komunistický režim. A ten využije každú možnosť na rozbitie vzťahov. Ten podporovať ekumenizmus nebude.

Z AUTA DO FARNOSTI

Musíme povedať, že vzťahy s evanjelikmi a evanjelickou farou boli v čase príchodu Jána Štefana Palkoviča

do Púchova pomerne vlažné. Ľady sa začali lámať, ako ináč, po nadviazaní vzájomných kontaktov s evanjelickým seniorom Viktorom Šimkom. Ten nemal auto a na filiálku do Nimnice chodieval autobusom. Keď to katolícky farár videl, ponúkol seniorovi, že ho môže vždy vziať na vyučovanie a aj späť. Od tej doby tvorili vždy posádku.

Potrebujeme všetci absorbovať Pavlovu veľpieseň lásky do srdca, a potom ju naozaj denne prežívať.

Tieto stretnutia dvoch predstaviteľov cirkvi v Púchove prerástli hranice „oficiálnosti“. Ich stretnutia neušli pozornosti veriacich. Ľudia oboch konfesií to začali vnímať ako pozitívny jav a pomaly sa atmosféra uzavretosti jedných voči druhým začala meniť. Nastalo obdobie, ku ktorému vyzval Druhý vatikánsky koncil, obdobie hľadania vzájomných spojív a vzťahov.

Vzájomné vzťahy medzi katolíkmi a evanjelikmi v Púchove boli tak intenzívne, že vtedajší biskup ECAV Július Filo st., poslal svoju knihu o ekumenizme na katolícku faru do Púchova s prosbou o jej pripomienkovanie.

PRIJAŤ DUCHA SVÄTÉHO

V pozostalosti Mons. Palkoviča boli aj písomnosti o ekumenizme. Čítal som: „Veľmi sa teším z analýzy a charakteristiky ekumenizmu v Katechizme Katolíckej cirkvi.“

Ekuména sa pod vplyvom vzájomnej úcty, rešpektovaniu a lásky naozaj začala v Púchove naplno prejavovať vo vzájomných vzťahoch katolíkov a evanjelikov, ale šírila sa aj

mimo hraníc týchto v bratstve nažívajúcich farských spoločenstiev. Ako tu nespomenúť dlhoročného evanjelického farára Hroboňa, ktorý nie raz zavítal na púchovskú faru, alebo nespomenúť pekné vzťahy s evanjelickým farárom Mišinom zo Zárčiečia? A neboli to zdvorilostné návštevy. Boli to návštevy, kde sa diskutovalo o probléme rozdelenia, ale aj o bodoch, ktoré spájajú. Veľmi často v diskusi zaznela otázka: Čo potrebujeme najviac na ceste k jednote Cirkvi? Odpoveď bola jednoduchá: Potrebujeme naplno prijať Ducha Svätého. Preto potrebujeme nanovo a naplno prežiť nové Turíce. Musíme si uvedomiť obnovenie v uzobranej modlitbe. Rozdelenie je dôsledkom pýchy a hriechu a naopak pokora a pestovanie čností vedú k jednote. Dlhé rozhovory o otázkach jednoty vždy vyústili v jedno, aby katolíci i evanjelici mali spoločné modlitby, vyznanie viery a navzájom si uznali prvú sviatosť, ktorá človeka robí Božím dieťaťom – krst. „Krst vytvára sviatosťnú puto jednoty jestvujúce medzi všetkými, ktorí boli jeho prostredníctvom znovu-zrodení“ (KKC).

A možno to podstatné na ceste k ekumenizmu je rodič, otec a matka, ktorí musia byť tými, čo sejú slovo Božie, slovo lásky do srdca detí. Krásne to povedal na pohrebe Mons. Palkoviča evanjelický farár Vladimír Šefranko: „Využívam túto príležitosť vo vašom katolíckom kostole, aby som ako krásny duchovný odkaz pána preláta, vám, ktorí ste rodičmi, krstnými rodičmi, starými rodičmi s láskou a úctou pripomenul s toľkou úctou a láskou, že Cirkve nemôže rásť a napredovať, a to sa týka všetkých – či sú katolíci alebo evanjelici, kde rodičia nepridajú ruku k dielu, kde sa nebudú modliť, tam budeme stáť a prešľapovať na mieste a nepôjdeme dopredu“.

DANIEL DIAN

Osobnosti o viere

Koncom minulého roka vyšla veľmi zaujímavá kniha s ešte zaujímavejším názvom *Kristovci*.

Mediálny svet je priam preplnený pseudocelebritami. Niektoré z týchto podľa výkladového slovníka „významných osobností“ sú akože slávne mesiace či dva, niektoré vydržia sezónu, niektoré si z toho urobili celoživotnú živnosť.

Lubo Bechný, Terézia Rončáková a Emília Mihočová sa však zišli s ľuďmi, ktorých úspech, parafrázujúc evanjelistu sv. Jána, „nie je z tohto sveta“. Ich centrom života sa totiž stal Ježiš Kristus. Sú to skratka kristovci.

„Kristovec je človek, ktorý sa úprimne a otvorene hlási k Ježišovi Kristovi, v plnej sile a váhe, v dobách dobrých i zlých. Je to človek, ktorý sa za svoju vieru nehanbí, jeho viera nie je zúžená na nedeľnú návštevu kostola, ale jeho srdce horí pre Božie veci a jeho viera je konfrontovaná v každodenných situáciách, do ktorých sa dostáva a v ktorých obostáva,“ objasňuje fotograf Ľ. Bechný, autor projektu knihy

a jej editor.

Tak, ako apoštolov bolo dvanásť, tak aj v knihe sú rozhovory s dvanástimi ľuďmi. Sú to známe i menej známe osoby. Lekár, výskumná pracovníčka, kazateľ, teológ, historik, novinár, učiteľ, výtvarník, spisovateľ, politik, dokonca aj jeden arcibiskup. Katolíci, evanjelici, členovia Cirkvi bratskej, hľadajúci. Konvertiti i „kresťania od

narodenia“. Sú to ľudia z mäsa a krvi, ktorí kráčajú životom bez falošných pozlátok a reklám. Aj oni padajú a vstávajú, robia chyby a mýlia sa. Povedali si však, že to skúsia, že zasvätia svoj život pravde a dobru. Nenásilnou, ale úprimnou formou hovoria o svojom detstve, rodine, živote, o hľadaní pravdy, o viere.

Rozhovory sú vedené nenásilnou formou, otázky sú formulované jednoducho, bez zbytočného filozofovania. Neopakovateľné životné príbehy odrážajú životnú múdrosť a nežnú láskavosť či u mladších respondentov evanjelizačný elán a túžba po Bohu. Z celej knihy dýcha úprimná ľudskosť, no najmä veľmi silný ekumenický duch.

Isto, vždy sa nájde niekto, kto sa plne nestotožní s výberom osobností. Keď sa však odloží predsudok či osobná animozita k tej-ktorej predstavovanej osobnosti, zostane len príjemný vnútorný pocit, aký máme vždy, keď sa stretneme so skutočnou osobnosťou.

Myslím si, že autorom projektu išlo práve o to.

PAVOL PRIKRYL

Kristovci, VIFO, 2013, Žilina

Kristovci o ekumene

Editor knihy *Kristovci* ju v úvode odovzdáva čitateľovi ako „povzbudenie k vzájomnej láske a svornosti“. O jednotu ide aj hlavným hrdinom diela. Ako vnímajú ekumenizmus?

TERÉZIA LENCZOVÁ:

Myslím si, že podstatou ekumenizmu je poslušnosť Ježišovi. Je to vyslovene jeho zvrchovaná vôľa, ktorú vyjadril v svojom testamente: „Aby všetci boli jedno.“ Ak neodvíjame ekumenizmus od toho, tak je o ničom. Lebo každý má vždy dôvod povedať, že my máme pravdu a vy sa mýlite. My máme tých ľudí radi, lebo si vážime ich vieru, ich vernosť, ale vidíme, že oni nie sú zvedaví na to, prečo sme takí vďační za každodennú Eucharistiu, za mariánsku úctu, za našu a Ježišovu Matku Máriu. Ale to nič. Ten jediný dôvod, ktorý zaväzuje, je, že si to Ježiš praje. Ekumenizmus je teda vlastne účasť na naplnení Ježišovej modlitby. Pán Boh je taký úžasný, že sa rozhodol naplniť tú modlitbu za našej účasti.

DANIEL PASTIRČÁK:

V mojej duši racionálneho protes-

tanta zrejme kdesi v nevedomom kúte drieme prastará zbožnosť katolíckych predkov, pre ktorú Kristus prírody a Kristus kríža sú jedno. To je to, čo ma ťahá do Mariánky či na Levočskú horu. Na týchto miestach pravidelne so skupinami ľudí konáme duchovné cvičenia. Dni zasvätené Bohu, inšpirované Ignácom z Loyoly, dni v úplnom tichu, vyhradené len modlitbe, kontemplácii Písma a meditácii..

MILOŠ KOVAČKA:

Ekumenizmus, napriek proklamáciám a aj dobrej vôli, považujem za krehký. Niektorí tvrdia, že vlastne ani neexistuje. Aj preto príležitostne počuť, že ekumenizmus je vlastne akési „divadlo“. Poznám však aj stanoviská, ktoré považujem za vážne postoje. Hovoria o takej jednote kresťanstva, ktorá by dokázala rešpektovať špeciálne platformy a autoritu jednotlivých cirkví. Študentov som vy-

zýval, aby nezaznávali príslušníkov inej cirkvi, aby ich podporovali bojovať dobrý boj viery, aby sa nestavali na pozíciu výlučnosti, aby u „odlúčených bratov“ rešpektovali úprimný prejav modlitby. Veľmi sa mi páči program starostlivosti o alkoholikov či inak závislých, ktorý sa v spolupráci martinických evanjelikov a katolíkov uskutočňuje na martinskej evanjelickej fare.

Ekumenizmus musí vedieť podať povestný biblický pohár vody, nesmie obísť Samaritánku. Ak budú takéto a podobné prejavy vstupovať do kresťanského života, budú jasným dôkazom vyslyšania ekumenických modlitieb.

BRANISLAV ŠKRIPEK:

Mám nekatolíckych kresťanov veľmi rád a je mi ľúto, že sú medzi nami teologické nepochopenia. Mojou snahou je prispieť k zblížovaniu. Na populárnych evanjelizačných zhromaždeniach zdôrazňujem kresťanom, aby rozvíjali svoju službu tam, kde sa nachádzajú a nemenili svoju denomináciu. Nemyslím si, že jednota celosvetovej cirkvi spočíva v stretnutí sa vo Vatikáne. Myslím si, že prílišný dôraz na denomináciu a výlučnosť sa v budúcnosti postupne stratí. Dôležitý je odpor k hriechu v našich životoch.

-r-

Sindonológ profesor Giulio Fanti o najnovších výsledkoch výskumov Turínskeho plátna

Vzkriesenie je riešenie

Na portáli denníka *La nuova Bussola Quotidiana* vyšiel rozhovor s profesorom Giuliom Fantim, ktorý je jeden z hlavných odborníkov sindonológie, t. j. štúdia Turínskeho plátna (z talianskeho *sindone* – rubáš).

Turínske plátno neprestáva vzbudzovať úžas. Profesor Giulio Fanti nedávno odovzdal do tlače zväzok nazvaný *Turínske plátno: prvé storočie po Kristovi!*. Publikuje v ňom výsledky experimentov vykonaných metódou mechanickej a optochemickej analýzy v rámci výskumného projektu Padovskej univerzity. Výsledky potvrdzujú, že tradičná viera v pravosť Turínskeho plátna nie je v rozpore s vedeckým pozorovaním.

VYCHÁDZA ROK 33

V roku 1988 medzinárodná skupina vedcov za potlesku všetkých skeptikov vyhlásila, že rádiouhlíková metóda určila čas vzniku plátna so záhadným odtlačkom do stredoveku. Neskôr sa však ukázalo, že vedci pracovali so stredovekou záplatou alebo – podľa iných – došlo v priebehu výskumu k systematickej chybe spôsobenej vplyvom prostredia.

Rovnako nedávne numizmatické skúmania, ktoré sa zaoberali zobrazeniu Kristovej tváre na starých minciach, dokladajú veľkú podobu s tvárou muža z plátna. Prvé takéto mince razil cisár Justinián II. od roku 692, teda o šesť storočí skôr, ako tvrdili v 80. rokoch vedci pracujúci s metódou rádioaktívneho uhlíka. Novšie výskumy hovoria však inak.

„Výsledky našich analýz ukazujú, že v prípade Turínskeho plátna je opodstatnené hovoriť o datovaní do 1. storočia nášho letopočtu, teda o čase odpovedajúcom dobe, keď Ježiš Nazaretský žil v Palestíne. Náš výskum poskytol rad kompatibilných datovaní, z ktorých nám vychádza rok 33 pred Kristom, s možnou odchýlkou plus-mínus 250 rokov,“ uviedol profesor Fanti v rozhovore pre portál *La nuova Bussola Quotidiana*, no zároveň aj upozornil na to, že vedecká analýza si nečiní nároky na posledné slovo. „K záveru sa však došlo použiť

tím troch nezávislých metód, ktorých výsledky si navzájom odpovedajú,“ podotkol profesor Fanti. Výskumný projekt Padovskej univerzity zatiaľ čaká na odozvu vedeckej obce. Prvé reakcie sú však priaznivé.

NEVYSVETLITELNÉ ZOBRAZENIE

Ak si aj odmyslíme problematiku určenia dátumu, záhada Turínskeho plátna sa nekončí. Ako potvrdzuje profesor Fanti, súčasná veda nie je schopná vysvetliť vznik zobrazenia, alebo inak povedané – nedokáže ho rekonštruovať v jeho všetkých makroskopických a mikroskopických vlastnostiach.

**Stopy ľudskej krvi na látke
nie sú ani trochu
narušené, čomu by sa
nedalo predísť v prípade
fyzického odstránenia
mŕtveho tela.**

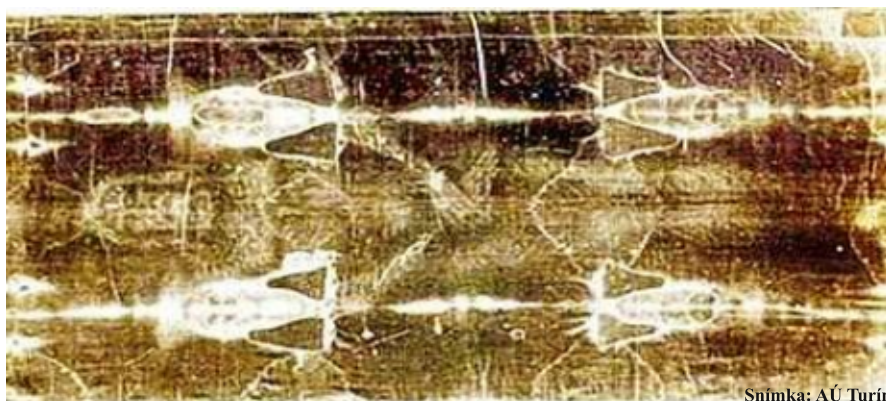
„Ak sa aj podarí niečo prijateľné z makroskopického hľadiska, nemožno vyhovieť ohromnému množstvu mikroskopických vlastností a naopak,“ vysvetľuje G. Fanti. Potvrdzuje už dávnejšie vyslovenú hypotézu, že obraz

muža z Turínskeho plátna vznikol vďaka enormnému uvoľneniu energie, ktorá vyšla z vnútra tela zahaleného do plátna.

Zatiaľ čo vedecká rekonštrukcia príčin, ktoré mohli vyvolať efekt zobrazenia je značne zložitá (nedávno ktosi dokonca navrhoval zemetrasenie), profesor Fanti hovorí, že fenomén Vzkriesenia by mohol byť riešením. Podľa neho to potvrdzuje celý rad javov: „Napríklad stopy ľudskej krvi na látke nie sú ani trochu narušené, čomu by sa nedalo predísť v prípade fyzického odstránenia mŕtveho tela. Všetko ukazuje na to, že muž, ktorého zobrazenie plátno nesie, sa musel stať mechanicky transparentným.“

Čo teda dodať ku kľúčovej otázke, či Turínske plátno zobrazuje skutočne obraz Ježiša z Nazareta? Profesor Fanti odpovedá: „Vedecké štúdie o relikvii nedokážu dať definitívnu odpoveď o identite muža z plátna. Ľudská veda musí priznať svoje obmedzenia. V každom prípade veda podporuje vieru a naopak. Z tejto perspektívy, ak si zoberieme evanjelia, ktoré potvrdzujú všetko to, čo sa dá na Turínskom plátnu pozorovať, a dodávajú k tomu informácie o tom, čo sa stalo v onú nedeľu Paschy, nie je nijako ťažké rozpoznať v tomto človeku Ježiša Krista, Zmŕtvychvstalého.“

JOHANA BRONKOVÁ, VR

Snímka: AÚ Turín

**Mat'
posledných
päť dolárov,
tri dám
do reklamy.**

Henry Ford

**Mat' posledné
peniaze,
objednám si**

VOX

vox@prikryl.sk; prikryl62@gmail.com

www.vox.prikryl.sk

Znalec umenia Friedhelm Mennekes, SJ, o novom videní kríža v modernom umení

Kríž v modernom umení

Rakúska katolícka tlačová agentúra Kathpress uverejnila pred časom rozhovor so znalcom umenia, jezuitským pátrom Friedhelmom MENNEKESOM, (na obr.), emeritným profesorom pastorálnej teológie a sociológie náboženstva na jezuitskej Philosophisch-Theologische Hochschule Sankt Georgen vo Frankfurte nad Mohanom. Uverejňujeme podstatnú časť rozhovoru.

Snímkou: St. Joseph Kempen

Interiér Kostola sv. Jozefa v nemeckom Kempeni

Zdá sa, že motív kríža neodide tak skoro do zabudnutia, pretože sa vyskytuje sa aj v dielach moderných umelcov. Ako si to vysvetľujete?

Kríž vždy citovo oslovoval umelcov. Zistenie, že sa aj významní umelci svojich čias vyrovnávali s krížom, nie je nič nové. V „mojom“ storočí, to znamená v 20. storočí, to boli mimo iných Joseph Beuys alebo Brit Francis Bacon. Tak to bolo vždy. Vlastne sa dá povedať, že človek nemôže byť umelcom bez toho, aby sa zabýval krížom.

Lenže prepojenie umenia a Cirkvi už dávno neexistuje. Súčasní umelci už nepovažujú kríž nutné v kresťanskom zmysle.

Na druhej strane je však dôležité povedať, že kríž pôvodne nebol kresťanským symbolom. Kresťania kríž nevynašli, skôr naň upozornili Rimania. Aj napriek tomu sa s týmto znamením vyrovnávali umelci stále od znovu.

Aké sú dôvody na takéto umelecké vyrovnávanie sa s krížom? Čo podľa vás na kríži tak fascinuje umeleckých tvorcov?

Kríž je niečo ako posvätné znamenie, ktorým sa zviditeľňuje utrpenie

a život, ba celá ľudská existencia. Kríž stále znovu kladie otázku. To vycitujú aj umelci, ktorí sa nehlásia ku kresťanstvu. Je prirodzené, že ich diela nevyzerajú tak, ako sme zvyknutí vďaka vplyvu mnohých tradičných stvárnení kríža. Preto si muselo každé storočie na nové umelecké výrazy zvyknúť.

Vy sa usilujete zapôsobiť na diváka, aby sa zmieril s modernými zobrazovaniami kríža. Nepôsobí však váš výklad kríža, ktorý je mnohým cudzí, odstup od tohto znamenia?

To sa mi práve nezdá – aj so započítaním odstupu jedincov voči krížu v kresťanskom zmysle. Umelcom ide skôr o to, aby sme sa naučili vidieť kríž po novom. Zápolia o primeranosť dnešného zobrazovania. Nakoniec preto, že cítia to, čo my kresťania vyjadrujeme v jednom veľmi starom verši: *V kríži je spása, v kríži je život, v kríži je nádej*. Oni to však vyjadrujú inak. Napríklad Beuys nazval kríž „znamením sily“.

Do akej miery pôsobí toto umelecké zápolenie na farnosti? Ovplyvňuje tento proces spodobovanie kríža v kostoloch?

Ani nie, až na neveľa výnimiek, keď umelci súhlasia, aby bolo ich dielo vystavené v kostole. Je to zvláštne – umelci sa teraz ako keby starajú o kríže väčšími než sama Cir-

kev. Kríže, ktoré nachádzame v našich kostoloch, sú často len objekt, ba lacný gýč a masový výrobok, v každom prípade neschopný znázorniť to, čo nazývame „tajomstvo viery“: smrť a vzkriesenie Krista, ktorého v tom máme nasledovať. K tomu sa pridáva aj fakt, že kríž bol pri masových protestoch až priveľmi často zneužitý ako politický znak či ako poznávacie znamenie nejakej konfesie, napríklad rôznou úpravou u protestantov a katolíkov.

Hovoríte o zneužívaní, ale ako má teda vyzerat' správne zachádzanie s krížom?

Liturgia nie je v podstate nič iné ako služba krížu. Jeho význam musíme brať vážnejšie, plachšie, zachádzať s ním skeptickejšie a znovu objavovať jeho význam.

Ešte niečo k umelcom. Majú niečo navyše oproti Cirkvi pri zobrazovaní kríža?

Áno, a to preto, lebo znovu kladú do otázky význam kríža pre jedinca. Ako keby pôsobilo, vlastne pôsobí, „prebudenie kríža“. Kríž nás chce vytrhnúť z našej letargie, oslobodiť nás a dať nám nádej, že môžeme myslieť na Boha ako na dobrého Boha. To sa musí tiež ozrejmiť v tých znázorneniach kríža, ktoré máme pred očami.

-red-

S výtvarníkom Jurajom Oravcom aj o dynamizme malieb, ktorý vyvoláva pokoj v duši

Reflexia zažitého

JURAJ ORAVEC je čelnou osobnosťou trenčianskeho výtvarného regiónu so širokými národnými i nadnárodnými presahmi. Začínal ako veľmi invenčný a technicky skvele vybavený kresliar a grafik, v súčasnosti má za sebou vyše päťdesiat samostatných výstav.

V životopisoch veľkých maliarov či sochárov čítame, že už v detstve bolo niečo v nich, čo ich priam ťahalo kresliť. Ako to bolo s vami?

Môj príbeh je o niečo jednoduchší. Na základnej škole som vážnejšie neinklinoval k nijakému predmetu. Až keď som sa mal rozhodnúť kam na strednú, povedal som rodičom, že sa chcem aj vzdelávať, aj trochu manuálne pracovať. Tak padla voľba na umelecký smer: stredná grafická v Prahe.

Mnohí ľudia si myslia, dokonca aj niektorí umelci, že pre umelca je dôležité žiť v hlavnom meste. Vy žijete a tvoríte v Trenčíne. Nechýbajú vám ruch a možnosti veľkomesta?

Od malička som žil v hlavnom meste, keďže v tej dobe bola SPŠ grafická ako jediná s tým zameraním v bývalom Československu, navštevovali ju aj Slováci z celej republiky. Niekedy v treťom ročníku som pre zdravotné problémy prestal hrať futbal, čo bola do tej doby moja najväčšia záľuba, začal som sa intenzívnejšie zaoberať otázkou budúcnosti. Spolužiaci zo Slovenska sa mienili prihlásiť na vysokú do Bratislavy, a tak som sa tam prihlásil aj ja a uspel som.

Za bývalého režimu nebolo pre umelca až tak podstatné žiť v „centre“. Dnes, keď je náš svet o čosi otvorenejší, je galeristom zo západu zatiaľko ísť ešte ďalších 120 km za niekým na vidiek... No ja som si našiel svoje určité zázemie a pokojnejší život za cenu byť každú chvíľu v bulvári.

Venujete sa maľbe, voľnej grafike, kresbe a monumentálnym realizáciám. Čo je však vaša srdcová záležitosť?

Mám rád to striedanie žánrov. Sú to

vždy výzvy. Každá forma si vyžaduje iný prístup. Od nápadu, škíc, cez samotnú technologickú realizáciu. No najradšej maľujem.

Pristavme sa pri vašej monumentálnej tvorbe. Sú to diela, ktoré si bežný smrteľník nekúpi a to viac z praktických ako z finančných dôvodov. Čo vás láka tvoriť monumentálne diela?

Najviac ma uspokojuje, keď môžem pod dojmom dobrej hudby, maľovať na veľké plátna. Je to celkom adrenalín postaviť sa pred plochu napríklad 2 x 3 metre a „pojednať“ ju nejakou zmysluplnou témou. V tom momente neuvažujete o ničom prízemnom. Úžasné je na tom potom to, keď má divák podobné pocity.

„Veľké plátna, čo rozprávajú vzrušujúce príbehy“ – tak charakterizovala kritička vašu tvorbu. Aké príbehy vás lákajú a ktoré vás nezlákajú?

Mnohí laici si predstavujú, že keď umelec tvorí abstraktné umenie, iba tak „míňa“ materiál. Problém je v tom, že umenie je len dobré, alebo zlé. Nerozhoduje, či je viac, alebo menej „realistické“, dôležité je, či je v súvislostiach.

Tesne pod povrchom

Väčšina ľudí si myslí, že keď vidí a vie, čo na obraze je, že to je dobré, a keď tam vidí len nakýdané farby, je to zlé. Chápať a vnímať výtvarné umenie je podmienené tak isto ako u väčšiny profesií hĺbkou poznania. To znamená, keď som v živote neprečítal okrem čítanky žiadnu knihu, počúvam len prihlúplu hudbu z rádií, nebol som na žiadnom kultúrnom podujatí, nemôžem rozumieť ničomu, tobôž špičkovému výtvarnému umeniu!

Aby som sa však vrátil k meritu veci. V prvom rade vo svojej tvorbe spracovávam vlastné pocity. Reflexiu toho, čo zažívam. Na základe vnútorného prepracovania hľadám adekvátnu formu výpovede. V krátkosti povedané, téma, ak chceme – príbeh si vygeneruje formu a ja to už len namaľujem...

Riaditeľka Galérie M. A. Bazovského v Trenčíne Danica Lovišková sa o vašej tvorbe vyjadřila, že je „plná drámy, vášní a emócií“. Čím to je, že vnútorný dynamizmus vašich diel vyvoláva v pozorovateľovi pokoj a túžbu po stíchnutí, či priam meditácii?

Súvisí to s vnímavosťou diváka. Možno sa to dá prirovnať k situácii, keď sa pozeráme na športový zápas. Hráči prežívajú ten priamy súboj, my diváci máme z neho pocit, napriek tomu, že sme sa ho priamo nezúčastnili.

Jedna vaša výstava sa niesla pod názvom *Tesne pod povrchom*. Vaša tvorba však prezrádza, že, biblicky povedané, „zaťahujete na hĺbku“. Čo nachádzate tesne pod povrchom, čo v hĺbkach?

Názov výstavy bol odvodený od názvu jedného obrazu. Na ňom je naozaj stvárnený motív evokujúci ilúziu vecí

» »

pod popraskaným ľadom...

No sú témy, ktoré sa nevyslovujú tak jednoducho a vtedy sa človek dostáva do stavu vnútorného rozhovoru a pretavenú esenciu sa potom snaží vypovedať do „pre okolie“ zrozumiteľnej podoby.

Po Nežnej revolúcii nastal boom v sakrálnnej tvorbe. Časom sa však umelci vrátili ku komerčnejším témam. Vy sa však už viac ako dve desaťročia venujete aj sakrálnym motívom...

Už v predchádzajúcej odpovedi som naznačil, že pre umelca z hľadiska témy takmer neexistuje tabu. No je na jeho morálke a profesnej autocenzúre, ako sa s danou témou vysporiada, aby vzniklo kvalitné umenie. Žijeme v zemepisných šírkach už viac ako dve tisícročia ovplyvnených najmä kresťanstvom. Témy, ktoré predkladá sa v rôznych obmenách odohrávajú stále. My sa len možno snažíme odpovedať na stokrát položenú otázku po novom, moderne. Preto aj forma spracovania náboženských motívov dnes nemôže byť ako v dobe gotiky...

Patríte medzi nevel'ký počet umelcov, ktorí dostali možnosť dotvoriť liturgický priestor. Išlo o centrálny oltárny obraz v Kostole sv. Martina v Martine, oltárny triptych s Pannou Máriou a skalskými pustovníkmi sv. Andrejom-Svoradom a Beňadikom, ktorý spolu s umelecky poňatým krížom dotvárajú liturgický priestor počas výročných pútnických bohoslužieb na Skalke pri Trenčíne, či viťrážový oltárny triptych v kaplnke Fakultnej nemocnice v Trenčíne. Aj keď ide vzácny typ objednávky, predsa len – do akej miery to umelca zaväzuje, do akej miery zväzuje?

Konkrétna téma je vždy náročnejšia než takzvaná vlastná tvorba. Pri sakrálnnej je to o to špecifickejšie, že motív pred vami už spracovalo množstvo umelcov. No na druhej strane je toto paradoxne jednoduchšie. Opriete sa o svoje formálne skúsenosti a vďaka tomu sa začnete na danú tému pozeráť inými, vlastnými očami. Zaväzujúce je, aby vám pri dodržaní vlastnej výtvarnej identity „rozumelo“ čo najviac ľuďi.

Vo vstupnej hale výrobnej fabriky by človek očakával abstraktné motívy, reklamný megaplagát či relikť sociálneho realizmu. Vstupnú halu spoločnosti Konštrukta-Industry v Trenčíne však netradične zdobí va-

ša monumentálna obrazová kompozícia so svätým Jozefom, svätou Barborou a Sedembolestnou Pannou Máriou, patrónkou Slovenska.

V zadaní práce na dotvorenie vstupnej haly je aj obraz s motívom mesta Trenčín. Vedenie fabriky sa dohodlo, aby jeho súčasťou bolo aj stvárnenie troch patrónov. Sedembolestná

Panna Mária, ako patrónka Slovenska, svätý Jozef, ako patrón remeselníkov a svätá Barbora, ako patrónka delostrelcov, keďže fabrika vyrábala aj zbraňové systémy.

V roku 2012 sa zrealizovala v lesnom priestore oproti pútnickému kostolu Novej Skalky nová, umelecky spracovaná podoba krížovej cesty, ktorá je koncipovaná z pohľadu životov pustovníkov svätých Svorada-Andreja a Beňadika. Autor textov je nitriansky biskup Viliam Judák, vy ste autor námetov jednotlivých zastavení a umeleckého stvárnenia. Klasickú tvorbu ste striedali či dopĺňali s architektonickým videním, klasický ateliér s prírodným ateliérom. Dalo by sa povedať, že je to naplnenie sna mnohých umelcov. Aj vášho?

Takú významnú tému sa nepošťastí realizovať mnohým umelcom za celý život. Nevieť si predstaviť, že by to niekto robil ako svoj súkromný projekt. K vytvoreniu takéhoto náročného diela je potrebná spolupráca s investorom, s architektom a to všetko pod dobrým manažmentom. Toto všetko sa

v danom prípade podarilo.

Pre mňa to bolo úžasné dobrodružstvo od prvého kontaktu s tým nepriehľadným priestorom hustého, zanedbaného lesa... Pokračovalo to tým, že sa nevedelo, do akej ekonomickej náročnosti sa ideme pustiť. Peniaze sú vždy limitujúce. Navrhnete však dielo, ktoré by malo existovať desaťročia a o ktorom vopred nevíete, či sa zrealizuje...

Úžasné bolo, keď pri príležitosti púťe na Skalku bola Krížová cesta posvätená a ja som mal na tej „vernissáži“, odhadom tak okolo päťtisíc ľudí...

Pre výtvarníkov sú ich výstavy veľkým sviatkom. Vy máte za sebou vyše päťdesiat samostatných výstav. Nedávno ste dostali Cenu Fra Angelica. Čo pre vás znamená?

V civilnom živote je do značnej miery hodnota uznania v nadväznosti na ekonomický prínos. Lenže Cena Fra Angelica je pocta od najvyšších duchovných miest a to je aj moja odpoveď... Ocenenie ducha.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL (Snímky: archív J. O.)

Prípadné blahorečenie Gilberta K. Chestertona môže zastaviť jeho údajný antisemitizmus

Nekonvenčný svätec?

Katolícka cirkev v Anglicku zvažuje možnosť začať beatifikačný proces spisovateľa a publicistu GILBERTA KEITHA CHESTERTONA. Podľa kanonika Johna Udrisa bol by to pre Cirkev vzor „veľkých rozmerov“, hoci nezodpovedá vžitým predstavám o svätosti.

Biskup Peter Doyle z diecézy Northampton, na ktorej území Gilbert Keith Chesterton zomrel, uložil kanonikovi Johnovi Udrisovi, špirituálovi seminára v Oscotte, aby prebádal Chestertonov život a vyhodnotil, či má možná beatifikácia šancu na úspech.

Kanonik J. Udris býval farárom v Beaconsfelde, kde Chesterton zomrel v roku 1936. Vymenovanie Johna Udrisa prišlo potom, čo vyšlo najavo, že pápež František bol členom Chestertonovej spoločnosti v Argentíne. Ešte ako biskup Buenos Aires schválil modlitbu za blahorečenie tohto anglického spisovateľa a apologetu. „Chesterton má ohromné množstvo sympatizantov na celom svete. Od Poľska, Talianska a Spojených štátov až po Mexiko, Brazíliu a Argentínu,“ vypočítava J. Udris. Anglický spisovateľ je obľúbený autor aj slovenského kardinála Jána Chryzostoma Korca.

HUMOR, LÁSKA, POKORA

„Chesterton rozbíja formy konvenčnej svätosti. Mal rád svoje pivo a burundské víno, nesiahal každých päť minút po ruženci,“ hovorí J. Udris. Podľa neho Chestertonova svätosť sa prejavovala v zmysle pre humor, v láske a pokore. „Príkladná bola

tiež jeho obrana viery,“ dodáva anglický kňaz. Pre *The Catholic Herald* prezradil, že dostáva mnoho listov, v ktorých autori píšú, že za svoje obrátenie ku katolicizmu vďaka práve čítaniu diel tohto veľkého konvertitu. J. Udris vzápätí vyzdvihol, že skutočnosť, že Chesterton dokázal ctiť a milovať tých, s ktorými sa verejne prel. Išlo najmä o vášnivé debaty s ateistami Herbertom Georgom Wellsom a Georgom Bernardom Shawom. „Najmä Shawa mal veľmi rád, a to aj napriek tomu, že s ním nesúhlasil,“ dodal J. Udris.

Kanonik J. Udris očakáva, že vyšetrovanie Chestertonovej kauzy bude trvať minimálne rok, predpokladá však, že to môže byť aj dlhší čas. Dokumentáciu potom poskytne biskupovi Doylevi. „Nebudem to však ja, kto odporučí či neodporučí začať beatifikačný proces, ale bude asi zrejmé, kde stojím,“ jasne naznačil J. Udris. Uistil, že sa bude usilovať robiť svoju prácu čo najdôslednejšie, „ako sa len dá,“ pretože aj v prípade, že sa proces nezačne čoskoro, „verím, že sa raz začne. Môže sa tak stať o tridsať, štyridsať alebo o päťdesiat rokov, ale začne sa“.

Do akej miery je presvedčenie kanonika J. Udrisa o začatí beatifikačného procesu G. K. Chestertona reál-

ne, možno ukáže už aj blízka budúcnosť. Začínajú sa už totiž ozývať hlasy proti.

ANTISEMITA?

Za najväčšiu prekážku v prípadnom kanonizačnom procese považuje kanonik P. Udris Chestertonov údajný antisemitizmus, z ktorého býva niekedy obviňovaný. „Občas z neho vypadli aj nejaké hlúposti,“ priznáva anglický kňaz. Chesterton bol napríklad za zvláštne oblečenie pre Židov, aby boli na prvý pohľad rozpoznateľní. „Je teda pochopiteľné, že ho považujú za antisemitu, ale ja by som chcel dokázať, že ním nebol,“ povedal P. Udris.

Proti prípadnému blahorečeniu Chestertona sa už ozval vplyvný a uznávaný týždenník *Jewish Chronicle*, ktorý priniesol článok s názvom *Môže byť G. K. Chesterton, tento nenávisťník Židov, svätý?* Jeho autor Geoffrey Alderman v článku napísal: „Chesterton bol veľmi úspešný spisovateľ, novinár a kritik, ktorý sa obrátil na katolicizmus. Rím rád odmeňuje konvertitov, možno v nádeji, že priláka iných, aby ich nasledovali. Je tu však problém: Chesterton mal averziu voči Židom a judaizmu, ktorú rozhlasoval široko-d'aleko.“

ŽIDIA BRÁNIA GILBERTA

Na obranu proti údajnému Chestertonovmu antisemitizmu sa postavil aj britsko-kanadský televízny a rozhlasový moderátor Michael Coren, ktorý je – Žid. „V roku 1985 som sa stal rímskym katolíkom, ale pre pravého antisemitu som stále Žid. Ako Žid však budem vždy nesmierne vďačný Chestertonovi, ktorý ma v toľkých smeroch priviedol k Cirkvi,“ uviedol v *The Catholic Thing*. M. Coren férovo prizná-

S manželkou Frances

va, že Chesterton napísal „niekoľko hlúpych veršov o Židoch“ v svojom románe *Lietajúci hostinec*, preukázal príliš málo citlivosti, keď písal o Židoch v stredovekom Anglicku, „a čo bolo najhoršie, nezdržal sa a kráčal po jednej odpornej ceste s hlučným, ale nie skutočným antisemitom Hilairom Bellocom“.

M. Coren však slepo nebráni Chestertona, skôr podáva vysvetlenie spisovateľových postojov: „Áno, Chesterton naozaj utrúšil niekoľko nechutných a hlúpych poznámok, zvlášť po smrti svojho brata Cecila, ktorý takmer určite naozaj nenávidel Židov. Keďže Cecil spustil kampaň proti skupine politikov, z ktorých niektorí boli Židia, a potom v roku 1918 predčasne zomrel, Gilbert – ktorý z nevysvetliteľných príčin vždy cítil bázeň a úctu pred svojím oveľa menej talentovaným súrodencom – dovoľil, aby sa jeho žiaľ zmenil na hnev voči Cecilovým nepriateľom.“

M. Coren sa pýta Geoffreyho Aldermana z *Jewish Chronicle*, či by človek, ktorý nenávidí Židov, napísal „Som ochotný zomrieť pri obrane posled-

S. G. B. Shawom (vľavo) a H. Belloc

ného Žida v Európe“. „Ako je možné, že si vytvoril taký blízky a intímny celoživotný vzťah so židovskými priateľmi, s ľuďmi, ktorí by ani na chvíľu nestrpeli náklonnosť niekoho, kto nenávidí Židov, a písali tak vtedy aj po Chestertonovej smrti?“ pýta sa M. Coren. Okrem toho tvrdí, že Chesterton odsúdil antisemitizmus, primkol sa k sionizmu, chválili ho židovskí vodcovia a už v roku 1934, keď mnohí intelektuáli a politici boli ambivalentní, volal po masovom zachraňovaní Židov z nacistického Nemecka a opa-

kovane verejne odsudzoval antisemitizmus národného socializmu. „Bol to láskavý, milujúci kresťan, ktorý mal byť v niektorých svojich vyjadreniach ohľaduplnejší, no veľkou skúškou prešiel, keď ostatní zlyhali,“ napísal M. Coren. Na záver svojej apológie si za

prochestertonského svedka volá rabína Stephena Samuela Wisea, jedného z najvýznamnejších vodcov amerických Židov v prvej polovici 20. storočia, ktorý o G. K. Chestertonovi povedal: „Keď prišiel hitlerizmus, on bol jedným z prvých, čo hovorili sme lo, s priamosťou a otvorenosťou veľkého a nebojácneho ducha.“

Svoju obranu Chestertona zakončil M. Coren priam štýlovo: „Svätec? Kto vie. Antisemita? Určite nie.“

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: wiki)

UMENIE DUCHA - Návrat súčasného umenia do chrámu

Pokánie

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

Pôst je jedným z prejavov našej viery a formou modlitby, ktorá má v živote Cirkvi aj každého kresťana dôležité miesto.

Ako spomienku na Kristovo utrpenie: zatknutie a ukrižovanie je pôstnym dňom v Cirkvi predovšetkým streda a piatok. Do veľkého, štyridsaťdňového pôstu pred Veľkou nocou, ktorý nám pripomína štyridsať dní Krista na púšti, vstupujeme Popolcovou stredou. Cez vonkajší znak popola, ktorým sme v tento deň symbolicky poznačení na čelo, sme pozvaní k vnútornému stíšeni: „... keď sa ty ideš modliť, vojdí do svojej izby, zatvor za sebou dvere a modli sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti. A tvoj Otec ťa odmení, lebo on vidí aj v skrytosti“ (Mt 6, 6). Význam pôstu,

ktorý môže mať rôzne podoby, spočíva vo väčšej sústredenosti, uvedomení si vlastných limitov a citlivosti na vnímanie Boha a jeho pôsobenie v našich životoch. Nevedie nás k uzavretosti do seba, ale k väčšej citlivosti aj k nášmu okoliu a k potrebám našich blízkych.

Vývoj umenia od 60. rokov 20. storočia súvisí s potrebou niektorých umelcov vyjadriť svoje pohľady na svet a na život intenzívnejším a autentickjším spôsobom, ako im to umožňujú klasické médiá, ako je maľba či socha, prostredníctvom vlastného prežívania. Akčné umenie, ktoré je jednou z legitímnych a stále aktuálnych polôh umenia, vstupuje do dialógu s každodenným životom a jeho rôznymi podobami.

Mladí umelci STANISLAV PIATRIK a MAREK HALÁSZ prepojili osobné

prežívanie viery so svojou tvorbou, formou súkromnej performance. Vytvorením „živej sochy“ zaznamenali modlitbu jedného z autorov, kľáčiaceho na zemi v pokornom geste modlitby. Výsledkom akcie je zvláštna forma portréту umelca – odhmotnený, v spojení s prenikajúcim svetlom až mysticky pôsobiaci objekt z plastu, ktorý vznikol jeho tepelným vyformovaním okolo autorovho kľáčiaceho tela.

„Pokánie predstavuje muža na kolienách, hlavou a rukami sa dotýkajúc zeme. Tento moment modlitby sme sa rozhodli zachytiť v prchavom transparentnom materiáli, ktorý Marek Halász upravoval priamo na mojom tele, v akcii, ktorá trvala dve hodiny. Moje telo sa teraz nenachádza v tvare plastiky. Moja individuálna história vstúpila do procesu komunikácie a tvorí moju identitu, umenie zohráva hlavne túto funkciu, zanechávajúc akciu, informáciu,“ vysvetľuje S. Piatrik.

-red-

Nad *Slovenskými bludmi a bludiskami* známeho novinára a publicistu Jána Čomaja

V akom svete žijeme

Novinár a publicista JÁN ČOMAJ (1935) sa už v svojom mladom veku zaradil medzi popredných slovenských reportérov. Napísal viacero reportážnych, dokumentárnych a prozaických kníh. *Slovenské bludy a bludiská* sú zbierkou ôsmich analytických zamyslení rôzneho tematického zamerania.

V úvahe s názvom *Trocha nostalgie, štipka nádeje* sa autor zaoberá obdobím šesťdesiatych rokov minulého storočia a porovnáva ho so súčasnosťou.

Konštatuje, že staršia generácia sa rada a často vracia k onomu desaťročiu, keď došlo u nás k uvoľneniu totality a zmene spoločenskej klímy. Oživilo sa kultúrne, umelecké a literárne dianie, ľuďmi prešla pozitívna vlna vlastenectva. Vo svete sa rozpadol koloniálny systém a zmiernilo sa napätie medzi veľmocami. Oproti tomu vtedy vypuklo niekoľko občianskych vojen, bol zavraždený americký prezident Kennedy a svoju činnosť začali niektoré teroristické skupiny... Preskok do dnešných dní znamená isté sklamanie, ale aj nádej: „*Raz musí mať svoj koniec aj obľudná nadutosť kapitálu, arogancia sily a suverénne postavenie jednej veľmoci.*“

Osem rokov po... vypovedá o turistickom priemysle a hlavne o Vysokých Tatrách, ktoré zažívajú v posledných rokoch jednu „*morovú ranu*“ za druhou; a nejde len o prírodné katastrofy, ale aj o katastrofy spôsobené ľuďmi – jednak bezohľadnými kšeftármi, jednak zaslepenými ochranármi. A tatranská príroda trpí: „*Len mocných nášho malého slovenského sveta to všetko doteraz akosi nezaujímalo.*“

V tretej úvahe **Rozpínanosť sociálneho vesmíru** čítame o spoločenských problémoch, vyplývajúcich z prehnannej nerovnosti v príjmoch, zo spurnosti, arogancie a absencie sociálnych kritérií. Za vinníkov hospodárskej krízy autor označuje svetové banky, veľkokapitál, veľkohubých politikov a „*nenásytosť nasýtených*“. Konštatuje, že „*pažravosť mocných je chytľavá*“ a v závere sa dotýka aj morálneho aspektu problematiky, hoci nepriamo, citátom z Ivana Kadlečíka.

Ďalšia úvaha **Úbohosť slovenského vzdelávania** poukazuje na nedos-

tatočnú úroveň nášho vysokého školstva, ako aj podceňovanie vedy a výskumu.

Nasledujúci článok **Prázdne miesto po Majstrovi** je venovaný spisovateľovi Ladislavovi Ťažkému a jeho už uzatvorenému dielu, ale popritom Čomaj píše o nedvižnosti a pasivite inteligencie. Výsledkom „*separovania moci od rozumu*“ je naša spoločenská bieda.

V súvislosti s dianím na našej politickej scéne sa často hovorí o nedostatku politickej kultúry. V texte nazvanom **Biedna kultúra našich politikov** autor usudzuje, že jednoduchšie, zrozumiteľnejšie a presnejšie by bolo hovoriť o kultúre či kultúrnosti politikov – veď túto činnosť robia konkrétni ľudia. A neváha dodať: „*Infekcia nevráživosti, hanobenía, výsmechu, urážok a znevažovania sa šíri našou súčasnosťou ako morálny mor.*“

Na uvedenú tému nadväzuje článok **Gorila ako pád morálky**. Aj tu autor zaujíma jasný postoj, keď píše o „zá-

plave špinavostí“ a porušovaní etických zásad.

Príde kapitalizmus s ľudskou tvárou? Posledná kapitola knihy je sondou do dvetisícročných dejín demokracie. Autor si všíma jej minulé aj súčasné podoby, kritizuje partokraciu, priepastné sociálne rozdiely medzi ľuďmi a štátmi – opakujúc, že príčinou krízy je polarizácia príjmov. Píše: „*Bez akýchkoľvek fantazmagorických záverov a katastrofických scenárov možno už dnešný stav považovať za krajne neúnosný.*“

Na publicistike Jána Čomaja vidno štylistickú zručnosť. Jeho texty sa dobre čítajú, sú písané ľahkým a pohotovým perom, pritom nie povrchné.

Z obsahového hľadiska sa niekde azda priveľmi zdôrazňuje ekonomická stránka problematiky na úkor stránky mravnej, no nejedna myšlienka, s ktorou autor prichádza, je nepochybne zaujímavá a podnetná, obohacuje náš spoločenský diskurz a prispieva k lepšiemu pochopeniu sveta.

Žiaľ, predmetné vydanie trpí na redakčnú nedôslednosť. V knihe je viacero jazykových chýb, v obsahu nesedí číslovanie, v troch prípadoch tu nachádzame rozdielne, resp. pomýlené názvy kapitol...

Ale Čomajove texty rozhodne stoja za prečítanie!

JÁN MARŠÁLEK

Ján Čomaj: Slovenské bludy a bludiská
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2012

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
Teologická fakulta
Kostolná 1, P. O. Box 173, 814 99 Bratislava

Teologická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave so sídlom v Bratislave

ponúka pre rehoľníkov a laikov

v akademickom roku 2014/2015 štúdium v týchto študijných programoch:

BAKALÁRSKY STUPEŇ

Základy kresťanskej filozofie a katolíckej teológie (denná forma)

- Absolvent je pripravený pokračovať v magisterskom študijnom programe katolícka teológia, pôsobiť v katechetických centrách ako administratívny pracovník, asistent učiteľa náboženskej výchovy na základných a stredných školách, prípadne v iných inštitúciách.

Kresťanská filozofia (denná forma)

- Absolvent bakalárskeho stupňa môže pôsobiť ako asistent učiteľa filozofie a je pripravený získať úplné vysokoškolské vzdelanie na druhom stupni vysokoškolského štúdia.

Náuka o rodine (denná / externá forma)

- Absolventi môžu pracovať ako pedagógovia voľného času, inštruktori v príprave mládeže na manželský a rodinný život, administratívni a metodickí pracovníci vo verejnej správe, v poradenstve, v školských kluboch, v strediskách mládeže a v pastoračných centrách. Absolventi môžu pokračovať v magisterskom štúdiu a následne na doktorandskom štúdiu na renomovaných univerzitách v zahraničí.

Formácia a vedenie spoločenstiev (externá forma)

- Absolvent môže uplatniť nadobudnuté teoretické poznatky, osobné a sociálne zručnosti z oblasti kresťanskej formácie a vedenia spoločenstiev v cirkevných, charitatívnych a voľnočasových inštitúciách v špecializáciách: 1. mládežnícke spoločenstvo; 2. rehoľné spoločenstvo; 3. farské spoločenstvo; 4. rodinné spoločenstvo.

Sociálna práca so zameraním na rodinu (denná / externá forma)

- Absolvent je oprávnený pracovať v oblasti prípravy mládeže na život v manželstve a rodine, rodinného poradenstva, v sociálnych službách, vo verejnej správe. Absolvent môže vykonávať činnosť sociálneho pedagóga. Okrem toho môže pracovať v charitatívnych inštitúciách a v inštitúciách tretieho sektoru. Po absolvovaní záverečnej skúšky z učiteľskej spôsobilosti má možnosť získať pedagogickú spôsobilosť na vyučovanie predmetov náboženská výchova na všetkých stupňoch škôl a predmetov pedagogika a jej príbuzných predmetov na stredných školách.

MAGISTERSKÝ STUPEŇ

Katolícka teológia (denná forma)

- Program nadväzuje na prvý stupeň vysokoškolského vzdelávania. Absolvent je oprávnený vyučovať náboženskú výchovu na základných a stredných školách, ďalej môže pôsobiť ako riaditeľ, inšpektor alebo metodik predmetu, je oprávnený pracovať v oblasti výskumu, vyučovať teológiu na teologických fakultách, ako i pokračovať v doktorandskom štúdiu.

Kresťanská filozofia (denná forma)

- Nadväzuje na prvý stupeň vysokoškolského vzdelávania. Absolventi sú oprávnení pracovať v oblasti výskumu, vyučovať kresťanskú filozofiu na stredných a vysokých školách, ako i pokračovať v doktorandskom štúdiu.

Náuka o rodine (denná / externá forma)

- Program nadväzuje na prvý stupeň vysokoškolského vzdelávania. Absolvent je oprávnený pracovať v psychologickom, právnickom a pedagogickom poradenstve, pracovať v diecéznych, alebo pastoračných centrách, v charitatívnej oblasti a mimovládnych organizáciách. Absolvent môže pokračovať v doktorandskom štúdiu v daných odboroch.

Prihlášky na vami zvolený študijný program **si môžete podať do 31. 03. 2014.**

Bližšie informácie nájdete na našej stránke www.tftu.sk pod Informácie pre uchádzačov, Prijímacie pohovory.

Predplatné aj zadarmo!!!

**Ak si zakúpite zájazd
od ktorejkoľvek slovenskej cestovnej kancelárie
a uhradíte ho za nezmenenú cenu
cez Cestovnú kanceláriu Desirea,
získate celoročné predplatné
časopisu **VOX** zadarmo.**

Pri platbe stačí uviesť, že máte záujem aj o VOX

Desirea, s. r. o.
Háľková 1, 831 03 Bratislava

www.desirea.sk
www.edovolenky.sk
www.dobredovolenky.sk

mobil : +421 904 881 999
tel. /fax: +421 2 44 888 999
info@desirea.sk

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

**Celý ročník
si môžete objednať**

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Pozor! Zmena čísla bankového konta:
SK20 0200 0000 0075 1694 9112**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkřížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta:

IBAN: SK20 0200 0000 0075 1694 9112

BIC: SUBASKBX

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com